

गुरु गोदावरी

वावा स्वहस्ते हंडीत थोजन तयार करीत व आपल्या हाताने
प्रसाद म्हणून ते बाटीत,

DO NOT COPY

मे

६० पैसे

अनुक्रमणिका - मे १९७६

१) श्रीसाईलीलेचे पंचावन्नाच्या वर्षात
पदार्पण	- संपादकीय.
२) श्रीसदगुरु गजानन महाराज पट्टेकर	- सदानंद चेंदवणकर
३) श्रीबाबाच्या फोटोची जन्मकथा	- डॉ. के. भ. गवळाणकर.
४) युगावतार श्रीसाईबाबा	- श्री. चंद्रकांत भासंत
५) तुमचे श्रीबाबाच्या विषयीचे सामान्य-
ज्ञान किती?	- सदानंद चेंदवणकर
६) प्रत्यक्ष श्रीसाई दर्शन	- श्री. दशरथ रामजी तळेकर
७) बाबा काय करतात	- श्री. अनिल पांडित.
८) माणसाचं मन	- श्री. विनायक पाटक.
९) उदीमाईचा महिमा	- सौ. ललितापौरी कवली
१०) मधुराजा - मधुराणी	- श्री. द. श. टिपणीम
११) १८९ नंदरचा तो हमाल	- श्री. सीताकांत कामत
१२) श्रीसाईनाथ डिरेक्टरी	- - -
१३) श्रीसाईबाबा व अब्दुल करीम खां	- प. वाळकृष्णवृद्धा कपिलेश्वरी
१४) महिमा महाराष्ट्राचा	- श्री. वाळकृष्ण वारमणकर
१५) वाचकांचा पत्रव्यवहार	- श्री. दा. ना. देशमुख
१६) शिरडीवृत्त	- - -
१७) आराधना	- कु. शोभना आलंबे
१८) उठी उठी साईनाथा	- सौ. कलावती चव्हाण
१९) साईचे रूप	- श्री. दत्तात्रेय महादेव मोरे
२०) भनात मूर्ती तुझीच वसू दे	- श्री. सुदाम रा. उघडे
२१) संक्षेपाची माझे बाबा	- श्री. शशिकांत तोडवळकर
२२) निमता तू ठावे	- लक्ष्मीतनया
२३) स्मरा नित साईप्रभूचे नाव	- श्री. चकोर आजगावकर
२४) श्रीसाई वंदना	- श्री. वृजकिशोर दुवे
२५) श्रीसाईप्रेम	- श्री. महादेव दत्तात्रेय भिडे
२६) विडा	- सौ. माई आडकर
२७) बोम् श्रीसाईनाथाय	- श्री. एन. आर. देशपांडे.

जगा लावावे सत्पथी । हेचि साईंलीलेची कृति ॥

श्री साईंवा कन्तु धा

पुरुषांचे पौरुष ती ही सवूरी ।
याप ताप दैन्यता निवारी ।
सुक्ति प्रयुक्ति आपत्ति वारी ।
बाजूल सारी भयभीती ॥५४॥

सवूरी वरी थशाचा बाटा ।
विपत्ती पलवी वारा बाटा ।
येथ अविचाराचा काटा ।
नाहीं डाकुका कोणाही ॥५५॥

सवूरी सद्गुणांची खाणी ।
सद्विचार राषाची हे राषी ।
निष्ठा आणि ही सख्या बहिणी ।
जीव प्राण दोघीसी ॥५६॥

सवूरीवीण मनुष्य आणी ।
स्थिती तयाची दैन्यवाणी ।
रंडित असो का मोठा लढुणी ।
ब्यर्थ जिंये हिजवण ॥५७॥

गुरु जरी महाप्रवळ ।
अपेक्षी शिष्य प्रज्ञात्व केवळ ।
गुरुदी निष्ठा सवळ ।
धैर्यवळ सवूरी ॥५८॥

—श्री साईसच्चारित अन्याय १९ वा.

श्रीसाईंलीला

[श्रीसाईंबाबा संस्थान, शिरडीचे
अविघृत मासिक]

वर्ष ५५ वे] मे ७६ [अंक १ व २

: संपादक :

श्री. का. सी. पाठक,
रिसिंचर श्रीसाईंबाबा संस्थान, शिरडी

: कार्यकारी संपादक :

- डॉ. श्री. दि. परम्परे, (इंग्रजी आवृत्ती)
- श्री. सदानन्द चंद्रबणकर (मराठी „ „)

वार्षिक वर्गणी रु. ६-०० (ट. ल. सह)
किरकोळ अंक ६० पैसे फक्त.

: कार्यालय :

“ साईंनिकेतन ”, प्लॉट नं. ८०४-बी,
डॉ. अंबेडकर पथ, वादर, सुंबरह १४.

फिन : २०००१४

दूरभासी : ४४ ३३ ६१

संपादकीय—

स. न. वि. वि.

श्रीसाईलीलेचे पंचावन्नाव्या वर्षाति पदार्पण

गेल्या अंकावासून श्रीसाईलीलेने पंचावन्नाव्या वर्षाति पदार्पण केले आहे. मुळ वातीपासून तो आजतागायत हे मासिक श्री साईवार्द्धांच्या शिर्डी संस्थानाचे एक अधिकृत मासिक म्हणून ओळखले जात आहे. आज हे मासिक महाराष्ट्रातच नव्हे, भारतातच नव्हे तर जगाच्या कोनाकोन्यात श्री साईवार्द्धांची भक्त मंडळी जिथे जिथे आहेत त्या ठिकाणी ज्ञाऊन पोचलेले आहे. श्री साईलीलेचे आज असंख्य वाचक आहेत व भाविक भोज्या भक्तीभावाने व तितक्याच वारकारीने या मासिकाच्या पानन् पानाचे वाचन करताना आढळून येतात. मराठीतील एक जुने मासिक म्हणून ते ओळखले जाते.

चैत्र शके १८४५ म्हणजे इ. सन १९२३ पासून हे मासिक सुरु झाले. फार मोठमोठी विद्वान व गाढ ताईभक्त मंडळी या मासिकाचे संगठक पदावर आलेली आहेत. श्री लक्ष्मण गणेश महाजनी या थोर श्रीसाईभक्तांना या मासिकाचे पहिले संपादक पद भूषिष्याचा मान मिळाला. त्यावेळी या मासिकाचे प्रकाशक होते श्री आत्माराम रामनंद तर्खड. त्यावेळी या मासिकाची कवेरी ५ टर्नर रोड, वांद्रा (बी. बी. रेल्वे) मुंबई येथे होती. सध्याच्या सारखी महागाई त्यावेळी नव्हती, कागद स्वस्त होता व छपाई नि मजुरीचे दरही कमी होते, म्हणूनच की काय मासिकाची वार्षिक र्धारणी अवधी तीन रुपये होती. किंरकोळ अंकास अवधे पाच आणे पडत.

पाच वर्षांनंतर म्हणजे १९२८ सालापासून हे श्री साईलीला मासिक दोन महिन्यांतून एकदा प्रसिद्ध होऊ लागले. वर्षाकाठी फक्त सहाच अंक प्रकाशित होत व बरंगी होती तीनच रुपये.

सर्व साईभक्ताना माहितच असेल की श्री साईवार्द्धांचे पहिले चरित्र हे मराठी-मधुरवच पण ओवीबद्ध स्वरूपात लिहिले गेले. श्री गोविंद रघुनाथ दाभोळकर उक 'हेमाडपंत' यांनी ते लिहिले. स्वतः श्री साईवादा गोविंदरावांना 'हेमाडपंत' या नावाने संबोधीत. वावांच्या चरित्राचे कार्य बावांच्या संमतीनेत्र व त्यांच्याच शुभाशिर्वादाने त्यांनी सुरु करून ते यशस्वीपणे पूर्ण केले. हे 'श्री साई सचरित्र' म्हणून ओळखले जाते. आज हे पोथीच्या स्वरूपात असून अनेक भाषांतून अनुवादीत झालेले आहे, परंतु सांगण्यासारखी गोष्ट अशी की हे सारे चरित्र श्रीसाईलीलेतून संपूर्णपणे क्रमशः प्रकाशित होत गेलेले आहे. 'श्री साईसचरित्र' हा ग्रंथ सारे साईभक्त एक परमपवित्र ग्रंथ म्हणून मानतात गुरु चरित्राचे असे आठवडाभर नियमबद्ध पारायण वाचन केले जाते तसेच वाचन याही ग्रंथाचे केले जाते. वाचन चालू असताना घरेघरी सकाह पाळते जातात व अखेरच्या दिवशी विशीपूर्वक सांगता समारंभही केला जातो.

१९२८ सालापान्तर म्हणजे शके १८५० पासून संपादक श्री. महाजनोच्या वरोवरीनेच श्री. रामचंद्र आमाराम तर्खड यांचेही नाव संपादक म्हणून छापले जाऊ लागले परंतु १९२९ सालापासून मात्र फक्त श्री. तर्खड यांचे नाव संपादक म्हणून छापले जाऊ लागले. हे तर्खड साहेब खटाक भखनंजी मिळते मैनेजर होते. श्रीसाईं सञ्चरिताच्या नवव्या अध्यायात वाचावै एक निष्ठावंत भक्त म्हणून तर्खडांचा उल्लेख असून वाचा व ते याच्या असेक आठवणी व अनुभव त्यात आहेत.

१९३० सालानंतर शिर्डी संस्थानच्या आर्थिक व्यवहारात नुट आली म्हणून की काय संस्थान या मासिकावर जास्त खर्च करू शकले नाही; अणि म्हणूनच की काय या मासिकाचे प्रकाशन काही काळापुरंत तरी वंद ठेवावे लागले. पुढे कुल्याचे नामवंत साईंभक्त डॉ. केशव भावंत उर्फ अणाःमाहेव गव्यागकर शिर्डी संस्थानचे अध्यक्ष म्हणून निवडून आले तेव्हा त्यांनी प्रथम या वंद पडलेल्या मासिकाचे पुन्हा प्रकाशन काय १९४८ पासून सुरु केले. पण त्यावेळी हे मासिक त्रैमासिक म्हणून प्रसिद्ध होई. जगेवरी, एप्रिल, जुनी व ऑक्टोबर दसे वार्षेतून चार टाराविक साच्याचा भजकूर असलेले अंक प्रसिद्ध होत. मुख्यप्रशावर याचांचा एकुण एकव बँडौक ढाकता जाई. त्यावेळी मासिकाची वार्षिक वर्षणी सच्चा दोन रुपये दोरी. किरकोळ अंक फक्त दद्दा आण्याला मिळे. पण मासिकाचा प्रकार चांगला होता. रेल्वेच्या स्टेशनवरील विलार स्टॉल्सवरही श्री साईंलालेचे अंक मिळत, वृत्तपत्र एंड्रेटाकडे पण अंक थोडासा जाई. या बेळच्या अंकांमधून श्रीचावाच्या इहलचे विविध अनुभव, अयांतच भक्तांचे प्रसिद्ध केले जात. भक्तांचे काही अनुभव तर मनाता चटका लागारे असत.

श्री. नागेश आम्याराम सावंत हे वाचावै एक थोर भक्त होऊन येले. त्यांना लेलनाची आवड होरी स्फृत्याची की काय डॉ. राजाप्रकारंनी त्यांना श्री साईंलालेच्या संपादकपदाची जगाशदारी संभालण्याची संधि दिली, अणि श्री नागेशराव संवतांचे नाव संपादक म्हणून १९५४ सालापान्तर श्री साईंलालेच्या पहिल्या पानावर दिमुळागले. या वेळेपर्यंत मासिकाने ३१ वर्षांची वाटवाह केली होरी. श्री. सावंत साहेब याच्याच जोडीला श्री. रामचंद्र महादेव राणे यांचेही नाव संयुक्त संपादक म्हणून छापले जाऊ लागले. १९५७ ने १९५८ हा वर्षभराचा काळ त्यांने नाव छापले येले. एप्रिल १९५९ पासून मात्र फक्त नागेशरावांचेच नाव संपादक म्हणून प्रसिद्ध होऊ लागले. १९५९ सालापासून अंकातील पानांची संख्या ४८ अर्दी मयोदीत केली गेली, वार्षिक वर्षणी यावेळी फक्त पाच रुपये व किरकोळ अंकाची किंतत अवधी आठ आणे ठेवली गेली. १९५९ च्या एप्रिलपासून मात्र श्री साईंलाला अखंडपणे दरमहा प्रसिद्ध होऊ लागली आहेती अगदी या ताज्या अकापयेत. अंजितात तिच्या प्रकाशनात खंड असा पडला नाही.

१९६० सालाच्या नंतर मात्र शिर्डी संस्थानच्या कारभारात खूप बदल झाला. जुन्या विश्वस्तांचा कारभार संपुष्टात आला व महाराष्ट्र सरकारच्या शासनातके कोर्टे

रिसिव्हर यांची नेमणूक वारप्यात आली व त्यांच्या अधिपत्याखाली व मार्गदर्शनाखाली श्री साईबाबा संस्थानचे कामकाज सुरु झाले. श्री. क्षीरसागर हे या दृष्टीने पहिले कोई रिसिव्हर होत. श्री. श्रीपाद बाळकृष्ण दर्प हे डिसेंबर १९६२ पासून संस्थानचा कारभार जातीने पाहू लागले, व ओघाने तेच श्री साईलीलेने संपादक झाले. नव्हेवर १९६४ पर्यंत त्यांनी कारभार पाहिला. १९६४ च्या डिसेंबरपासून श्री. वी. जी. पोतनीस केरी रिसिव्हर म्हणून नेमले गेले ते जून १९६७ पर्यंत होते या काळात त्यांनी श्री साईलीलेने संपादक म्हणून देखभाल केली. जुलै १९६७ ने नव्हेवर १९७० पर्यंत श्री. डी. डी. पाठ्यकर यांची कोई रिसिव्हर म्हणून सत्ता शिर्डी संस्थानवर होती. डिसेंबर १९७० पायुन श्री. काशिनाथ सीताराम उर्फ भाऊसाहेब पाठक रिसिव्हर म्हणून साईबाबा संस्थानचा कारभार पहात आहेत. श्रद्धालू व भाविक अंतःकरणाच्या श्री. पाठक साहेबांनी शिर्डी संस्थानचा अक्षरशः आज कायापालठ केला आहे यामुळेचे की काय भाविकांची रीघ येथे सारखी लागलेली असते.

एप्रिल १९५९ पासून श्री साईलीला ४८ पानांची निवृत्ती लागली. तिची वार्षिक वर्गणी पाच रूपये होती. या मासिकात फक्त मराठी मजकूरन प्रसिद्ध होत असे. एन ज्या भक्तांना मराठी समजत नसे त्यांच्यासाठी या मासिकाचा उपयोगन होत नसे, त्यांना आपले विचार मासिकातून प्रगट करता येत नसत आणि म्हणूनच की काय १९७१ पासून इंग्रजी विभाग या मराठी मासिकात सुरु करण्यात आला. यामुळे पानांची संख्या ४८ वरून ८० वर गेली. यामुळे मासिकाची वार्षिक वर्गणी दहा रूपये करण्यात आढ़वा व क्रिकोल अंक एक रूपयास मिळे. परंतु ही व्यवस्था फार काढ टिकली नाही. ज्यांना मराठी अवगत होते त्यांना इंग्रजी विभागातल्या मजकूराचा काहीच उपयोग होत नसे व ज्यांना इंग्रजी येई त्यांना अंकातला मराठी विभागाचा मजकूर म्हणजे अकारण ओळे वाढे. अंकाच्या अशा या परिस्थितीची जाणीव श्रीसाईलीलेने तत्कालीन कार्यकारी संपादक कै. प्रा. डी. डी. परचुरे यांना झाली आणि त्यांनी श्री. पाठकसाहेबांच्या बरोबर या संबंधात चर्चा केली. कोणत्याही चांगल्या गोष्टीला श्री. पाठक साहेबांचे अनुमोदनव असते इतकेच नव्हे तर संपूर्णपणे सहकार्य पण ते करतात. तेह्या पाठक-परचुरे चऱ्ये मधून मराठी व इंग्रजी अशी दोन संपूर्णपणे वेगांतीच मासिके प्रकाशित करण्याचे घटे आणि लगेच एप्रिल १९७३ पासून श्रीसाईलीला मराठी आवृत्ती व इंग्रजी आवृत्ती संस्थानतके प्रकाशित होऊ लागली. आता मात्र दोन्ही मासिकांची पृष्ठसंख्या ४८ पाने अशी मर्यादित झाली व वार्षिक वर्गणी दहा वरून सहा रूपये करण्यात आली. किंकोळ अंकाची किंमत ६० पैसे करण्यात आली. वाढती महागाई, कागदाची कमतरता, छपाईचे भरमसाठ वाढलेले दर, पोस्टेज, प्रसादधन, संपादकाची खर्च इ. पाची आज संस्थानला या दोन्ही मासिकांसाठी वीस हजार रूपये खर्च करावे लागत आहेत, परंतु असे जरी असले तरी हे मासिक अलंडणे चालु ठेवण्याचा संस्थानच्या प्रशासकीय अधिकाऱ्यांच्या निधारि कायम आहे. केवुवारी १९७६ मध्ये शिर्डीस भरलेल्या श्रीसाईलीला

द्वितीय लेखक—कवी स्नेहसंमेलनात मासिकाची वार्षिक वर्गणी आता बाढवावी असे विचार अनेकांनी प्रगट केले होते, परंतु तूत तरी बाढ करण्याचा आमचा विचार नाही. आजश्रीसाईलीला श्री साईबाबांच्या तत्वज्ञानाचा, त्यांच्या आदर्श विचारसंरणीचा, त्यांच्या अज्ञव तीजांचा, त्यांच्या अचाट योगसामर्थ्याचा, त्यांच्या सतकृत्यांचा प्रचार-प्रसार करीत आहे. भाविकांना, भक्तांना आलेले विविध अनुभव दर अंकादून प्रकाशित होत आहेत. बाबांचदत्तच्या अनेक भावमधुर कविताही अंकामधून प्रसिद्ध होत आहेत आणि असे हे श्री साईबाबांच्याबरने हे सुंदर आद्यात्मिक उपाणि एकमेव अधिकृत असे मासिक नियमितपणे दरमहा प्रसिद्ध होत आहे. बाबांचांनी असाच आमचेवर लोभ ठेवावा व श्रीबाबांनी आम्हास हे मासिक उपाणखीन सुंदर करण्याच्या कामी सामर्थ्य व बुद्धी यावी अशी त्या श्री दयाप्रसन्नजवळ प्रार्थना करतो.

श्रीसाईलीला मे १९७६ अंकात अवश्य वाचा

- गाढीभेटी या सदरात पुण्याचे साईभक्त श्री काटेमहाराज — श्री. सुर्यकांत गंजे
- अजानवाहू श्रीसाई — डॉ. अनिल जायस्वाल
- माझे श्रद्धास्थान — डॉ. के. भ. गवळणकर
- ब्रह्मीभूत सचिवदार्द स्वाभी महाराज — श्री. ग. वि. कविटकर एम. ए.
- वैमूर्ति श्री साई — श्री. गणपत गोविंद सामंत एम. ए.
- युगावतारी श्री साईबाबा — श्री. चंद्रकांत सामंत, बी. ए. बी. कॉम.
- तुमचे श्री साईबाबांविषयीचे सामान्य ज्ञान किंतु आहे —
- याशिवाय श्री बाबांच्या विष्ववीच्या अनेक भावमधुर कविता —

गाठीमेठी : १८

श्री साईभक्त सदूगुरु-

श्री ग ज न न म ह रा ज
 प दे क र

● सदानंद चैदवणकर
‘राधामाधव’, १२०/४०५५ टिळकनगर, चैबूर ८९

चांद्रवंशीय कायस्थ प्रभु समाज हा मुंबानगरीमधील एक प्राचीन व प्रसिद्ध असा समाज आहे. श्रीराममास्ती सारखे अनेक साक्षात्कारां संत या समाजात होलन गेले. वर्षीच्या देवीचे उपासक आणि भगवान श्रीसाईचाचांचे परमभक्त श्री गजनन महाराज उर्फ अण्णासाहेब पटेकर हे याच समाजातील आजचे शेर संत आहेत. सध्या त्यांचे वास्तव्य ठाणे येथे आहे.

पटेकर महाराजांचे मूळ धराणे गुसे. हे धराणे शिवकालापासून प्रसिद्ध, त्या काळात या धराण्याकडे नाशिक, नगर, ठाणे या सरहंडीवरील पट्टा व आसपासचे किळे यांचे आधिपत्य होते आणि थासुळेच की काय त्यांचे गुसे हे आडनाव मारे पट्टन पट्ट्यांचे अधिपती म्हणून पटेकर हे आडनाव प्रत्यक्षित झाले व आज तेच रुढ आहे.

महाराजांचे बहील कै. केशवराव बाळकूण पटेकर हे मामलेदार म्हणून परिच्याचे होते. प्रांताचे दिरस्तेदार, अब्बल कारकून, महाल्करी, पहिला वर्ग न्यायाधिक अशा हुद्यांवरून कामे करून १९३७ ला ते भिवंडीला सेवानिवृत्त झाले. आपल्या नोकरीच्या काळात त्यांनी अनेकाना पोटापाण्याला लावले, गोरगरिबांना आश्रय दिला. कर्तव्यनिष्ठा, धार्मिक आचरण व उदार मनोवृत्ती थासुळे त्यांचा सर्वत्र बोलवाला होता. सोळा सोमवारच्या ब्रत प्रसादाने त्यांचा जन्म झाला होता. १९४२ च्या पहिल्या श्रावण सोमवारीच ते अनेकात विलीन झाले.

महाराजांच्या मातोश्री महाधर्मनिष्ठ व पतिसेवापरायण होत्या. त्यांनी सतत पाच वर्षे सोळा सोमवारचे ब्रत केले. उद्यापनाचे रात्री श्रीगणपतीने त्यांना स्वग्राम दृष्टांत देऊन सांगितले की आपण तुझ्या पोटी येत आहोत. त्यावेळी त्या शहापूर येथे होत्या. १९११ च्या ऐन दिवाळीत घनत्रयोदशीच्या दिवशी म्हणजे ३० ऑक्टोबर १९११ रोजी त्यांचा जन्म झाला व श्रीगणपतीचा प्रसाद म्हणून त्यांचे नाव गजानन असे ठेवण्यात आले.

साईभक्त श्री गजानन महाराज पटेकर

गजाननरावांचे प्राथमिक शिक्षण शहापुरात व हुव्यम शिक्षण ठाण्याला मो. ह. हायस्कूलात झाले. जरा का कुठे त्यांना उरसतीचा वेळ मिळाला की ते गावाबाहेर असलेल्या मास्तीच्या देवळात जाऊन बसत. मुखाने हनुमानाचा जप करीत, उंच उंच झाडावर चढून आगदी शेंड्यावर आऊन बसत. लहानपणीच त्यांनी अविवाहित राहाऱ्याचा ठाम निश्चय केला व तो आपल्या आस नातल्यांना बोझून दाखविला. त्यांकुठे तस्पणी त्यांच्या लग्नाच्या भानगडीत कुणी पढले नाही. गजाननरावांना त्यांचे आबदते दैवत हनुमान. मास्तीने हुक्म केला व त्यामुळेच की काय त्यांनी प्रसिद्ध समाधिस्थ संत श्री दादामहाराज पाटगावकर यांना गुरु केले.

आपले शिक्षण संपत्त्यावर महाराज लष्करात सिंधिलियन सिक्युरिटी ऑफिसर या पदावर नोकरीस राहिले. आपल्या अंगच्या गुणामुळे व हुशारीमुळे त्यांनी महत्वाच्या कामगिन्या केल्या व त्याबद्दल त्यांचा वेळोवेळी सत्कारही झाला. जन. राजेंद्र सिंहजी, मे. ज. कर्नल हरदयाळ, कर्नल संशील इ० अधिकाऱ्यांनी त्यांची मुक्तकंडाने प्रशंसा केलेली आहे. १९३५ साली महाराजांनी सुविड्यात किकेटपू पी. बालू व श्री. बालासाहेब खेर यांचेबरोबर हरिजनोद्धाराचे कार्य केले. १९३७ साली त्यांनी राष्ट्रपती डॉ. राजेंद्रप्रसाद यांची भिंडीस मेट घेऊन त्यांना हरिजनांच्या अडीअडचणी समजावून दिल्या. महाराजांच्या अशा या कार्याबद्दल त्यांचा गौरव मुळें व कामाढीपुरा येथे सत्कार करून करण्यात आला होता. संतशिरोमणी गाडगेवाबांनीही महाराजांचा गौरव केलेला आहे.

श्री गजानन महाराज अधिक आवण मासानिमित्त गणगापूरला ज्ञानासाठी नेले असता तिथे त्यांना श्रीदत्तगुह्यांचा आदेश मिळाला व त्यानुसार ते ४-८-१९६६ रोजी अक्कलकोटला गेले. गजानन स्वार्मीच्या हातात मंदार फुले व मंदारस्वी रोपटी पाहून तेथील पुजारी श्री. पांडुरंग पुजारी यांनी महाराजांना सांगितले की अक्कलकोटस्वामी ज्या वाढ्यात उत्तराले होते तेथील मंदारचा वृक्ष वडत चाललेला आहे. त्याला पाने, फुले, फळे येत नाहीत याचे कारण काय? गजानन महाराजांनी त्या वटलेल्या वृक्षाकडे पाहिले व म्हटले, अहो यांच्या बुडाशी श्रीगणपती आहे. आज श्रीस्वामी समर्थीचा गुरु व अधिक मासातील संकष्टी चतुर्थी आहे व अशा पर्वणीवर भी श्रीना प्रगट करण्यासाठीच आलो आहे. हे ऐकताच पुजारी चकितच शाळा. पुढे या मंदार वृक्षाच्या मुळाशी खणताच तीन फूट खोलीवर असलेली उष्ठर्वशुंड गणगायाची मूर्ती खरेखरीच सापडली व ती नंतर भोरे गावचे वे. मू. दत्तावय गोविंद ढेरे यांचे हस्ते सिंदूर लेपन होऊन १९६६ च्या गणेश चतुर्थीस या धुळीराज वरद मंदार गणेशाची यथा शाळ प्राणप्रतिष्ठा महाराजांचे हस्ते करण्यात आली. श्री देवी वज्रेश्वरी मूर्तीची पण स्थापना महाराजांनी कुडसज्जवळील गंजकाढी केली आहे. हे वज्रेश्वरीचे मूळ स्थान होय व तेथील जुन्या मूर्ती भंगल्या होत्या. एका जुन्या भक्ताने श्री वज्रेश्वरी च श्री रेणुका यांच्या मूर्ती तयार करून दिल्या. श्रीगजानन महाराजांनी १९ फेब्रुवारी

१९६८ रोजी नाशिक जिल्ह्यातील नांदुरी जवळच्या श्री सप्तशृंग निवासिनीच्या महाराजाल कै. दाजीवा आराध्ये महाराजांच्या १२० वर्षांपूर्वीच्या समाधीचा जीर्णद्वार केला. हे आराध्ये महाराज देवीचे निस्सीम उपासक होते. ही समाधि नव्हसाला पावते अशी भाविकांची श्रद्धा आहे. महाराज नाशिकला गेले की समर्थांच्या टाकळी जवळील गोदा-नंदिनी संगमावर ल्हान करतात. समर्थस्थापित रामगावजवळील कडापे गावी पाण्याची फार मोठी ठंचाई होती. लोकांना दोन मैलावरून पाणी अणावे लागे. गावात पाणी कोठे स्थिरेल हे शोषण्याचे प्रयत्न झाले पण ते सारे विफल झाले. तेव्हा गजानन महाराजांना नाचात युहाम निमंत्रण देऊन पाणी कोठे लागेल ते सांगा अशी प्रार्थना गावळ-यांनी केली. तेव्हा महाराजांनी पाणी मिळाण्याच्या तीन जागा दाखविल्या. त्यापैकी एका जारी खोदण्यात आले आणि काय, तिथे खरोखरीच पाणी लागले ! कडापे गावकळांबर त्यांनी अशाप्रकारे कायमचे उपकार करून ठेवलेले आहेत. कल्याणजवळच्या बुगांडी किल्यावरील श्रीदुर्गामातेच्या मूर्तीची स्थापना त्यांच्याच शुभ-हस्ते आलेली आहे. श्रीगजानन महाराज पटेकरे पोहणारे आहेत. ते घोड्यावर सफाई-दारपणे बसतात व तेवढ्याचे सफाईने किकेटपणे खेळतात. ठाण्यातील क्रिकेटपू श्री. खंडू रांगणकर, हेमू अधिकारी, पी. विडल यांचेशी त्यांचा स्नेह आहे.

श्री गजानन महाराज हे अजाच्या युगातील एक थोर संत आहेत. आजही ते दीपस्तंभाग्रमाणे जनतेस मार्गदर्शन करीत आहेत. त्यांच्या कृपा प्रसादाने अनेकांची संकटे दूर झाली आहेत. अनेकांना मार्गदर्शन लाभलेले आहे. शेकडो अडीअडचणीत सापडलेल्यांची जीवने पुन्हा कुरुक्ली आहेत तीर्थयात्रेच्या निमित्ताने श्री गजानन महाराज देव देवस्थानांचा दौरा करतात. प्रसंगी जीर्णद्वार करून भाविकांना मार्गदर्शन करतात. ज्याची इष्ट देवता असेल त्या स्वरूपात महाराज त्याला दिसतात.

श्री गजानन महाराज उर्फ अणासाहेब पटेकर यांचा वेष व राहणी अखेत सांधी आहे. त्यांना सुपारीच्या खांडाचेही व्यसन नाही. कुणापासून ते कधीच कसलीच अपेक्षा करीत नाहीत. त्यांना स्वतःचा संसार नाही. कोणताच मोहपाश नाही. आपल्या भक्तगणांचा संसार हाच आपला संसार असे ते मानतात ते वणीच्या देवीचे परम उपासक आहेत. भगवान श्री साईंचाचांचे निस्सीम भक्त आहेत. ते अलीकडच्या काळात शिरीस गेले होते तेव्हा कोर्ट रिसिव्हर श्री. का. सी. पाठक यांनी त्यांचा शाल व श्रीफल अर्पण करून सल्कार केला होता. ज्योतिपी, ज्योतिष सांगून कुणाला काही देऊ शकत नाही. भगवंताचे, देवीचे, साईंचाचांचे नामस्मरण करा, नामस्मरणाने ग्रह बदलतात, इष्टप्राप्ती होते. नाम हेच भगवंताचे सत्यस्वरूप होय असे त्यांचे स्पष्ट मत आहे. आपल्याकडे दर्शनाकरिता येणाऱ्यास महाराज ग्रथम वणीच्या श्रीसप्तशृंगीचे लाल कुँकू लावतात व त्यास गणगापूरच्या भस्माचा प्रसाद देतात. महाराज किंवेकदा आपल्याला नमस्कार करणाऱ्याच्या पाठीवर थाप मारतात व त्या थापेच्या फटकाऱ्यातच त्यांच्या दुःखाचे वरेचसे ओझे हलके होते.

~~~~~
 हं ! हा फोटो वाचांचा —
 ~~~~

—आणि त्या फोटोची जन्मकथा अशी :

● डॉ. के. भ. गव्हाणकर
इंदिरा निवास, आग्रा रोड, कुर्ली, मुं. ७०

(सत्यनारायण कंपनी सोलापूर, कंपनीची स्थापना शके १८३३ मित्ती चैत्र शु।१.
मेनेकर बासुदेव सदाशिव जोशी)

भक्तिपरायण रा. रा. गोविंद धोऱ्डो पानसरे यांनी सिद्ध पुरुष श्री “ साईनाथ उर्फ साईवाबा ” यांचे दर्शनाचा योग कसा आला व त्यांचेबहूल अनुभवसिद्ध मत काय आहे, असा प्रश्न केल्यावरून सदर्दू सिद्ध पुरुषाची, पूर्ववृत्ती स्परण करण्याचा अलम्य योग त्यांनी अणल्यामुळे त्यांचे आभार मानून श्रीनारायणकृपेने व श्रीसद्गुरुन्या प्रसादाने घडलेली हकीकत सादर करतो. तिचा सानंद स्वीकार करून तीत योग्य ती हुरस्ती करून आपल्या श्री साईलीलेत तिला जागा द्याल अशी आशा करतो.

या देहाची थोडक्यात ओळख करावयाची घडजे या जिवास पूर्ण कर्मनुसार वयाचे सोळवे वर्षीपासून “ यद्युं तन्नष्टम् ” या वाक्याची जागृती होऊन केवळ देह-प्रकृतन भोगप्याकरिताच गृहस्थाश्रमात दाखल व्हावे अशा भावनेत आज वयाचा सुमारे सदतीस वधाचा काळ गेला. या गेलेल्या काळात अनेक साधूसंत व सतपुरुषांच्या गाढी पडल्या, परंतु भूतलावर असलेल्या बद्ध, मुसुकू, साधक व सिद्ध; अशा चार प्रकारात सिद्धावस्थेत पोचलेल्या पुरुषामध्ये सिद्ध पुरुष श्री “ साईवाबा ” हेच प्रथम गाठ पडलेले असे मोळ्या आनंदाने घण्ट आहे. असो.

मेटीचा योग :- मुमुक्षावस्थेत पडलेले पेन्शनर मामलेदार घोडनदी येथील श्री. ग. रा. चिंदंबर केशव उर्फ अण्णासाहेब गाडगील यांनी श्री केशव गाणगापूर येथे अन्नछत्र घातल्यामुळे सोलापूर पेठेशी संबंध पडून व्यवहारटप्प्या त्यांची गाठ पडली. नंतर समसमान संयोग झाल्याचर परमानंद प्राप्त होतो त्याप्रमाणे होऊन सदर गृहस्थानी शके १८३५ साली आज्ञा केली की “ मी शिरडी मुक्कामी आहि, येथे नामसकाह सुरु आहे तरी दर्शनाकरिता यावे. येण्याजाण्यास कपये दहा खर्च लागेल, चिंता नाही. श्रीनारायण आपणास कोठिही देईल; परंतु ही वेळ वाया जाऊ देऊ नये ” याप्रमाणे विनंतिपत्र बाजून जो आनंद झाला तो लिहिणे शक्य नाही. नंतर व्यवहार पद्धतीप्रमाणे सहचारी जिवांची परवानगी घेऊन जरी द्रव्याची अडचण होती, तरी पण हा देह जाण्यास तयार होऊन सदर सिद्धांचे कृपेनेच शिर्डी येथे रा. रा. गाडगील हे त्यांचे परम स्तेही राववहादूर तात्यासाहेब साठे यांचे वाढ्यात होते तेथे दाखल झाला. नंतर ज्ञानसंध्यादि कर्मविधि सारून सदर गाडगील यांचेबरोबर श्रीचे दर्शनास पूजा साभानासह तयार झाला. बाबा मसजीद मध्ये होते. तेथे पूजा वर्गारे आटोपूल सर्व याट पाहून देहाची

साफल्यता ज्ञाली असे वाटले. नंतर सार्यकाळी याच ठिकाणी आरती वौरे करून रा. रा. साठे यांचे वाड्यात अदमासे 40×50 हेच साईजचा फोटो असेल, तरी जाणव नाही, परंतु मोठा फोटो सदर श्री बाबा यांचा सदर वाड्यात ओसरीबर ठेवलेल असून त्याची ६४ दोन सांज पूळा आरती करण्याचा क्रम होता असे वाटते. काण सकाळी $1\frac{1}{2}$ चे सुमारास उत्तरव्यापुले प्रथमच सार्यकाळचा ग्रोग्राम हस्यमान ज्ञाले. त्यावेळी कोगत्याही तत्त्वात एकाग्रता करण्याची या देहास सवय असल्यामुळे आरती मुरु झाल्यापासून ती संपर्येत श्री बाबांचे मुख्यमत्ताबर हर्षी इकाग्र ज्ञाली. त्यावेळी मुखफनल न दिसता वडांच्छादित असलेले शिरोभागांचे ठिकाळी नरसिंह स्वरूप दिस लागले. त्याच नादात हा जीव रेतित होऊन भान न राहिल्यामुळे आरती समाप्त ज्ञाली तरी जागृती नाही. सदर गाडगाळ यांची हलवू दांपितजे जोशीबुधा आरती ज्ञाली चला; म्हटल्याबर देहभासावर खेळद चाललो. परंतु एकाग्र हर्षी ज्ञालेली ठाया अहृष्ट होईना व पुनः हे काय आहे हे जायण्याचीविशर्या भेळ आहूर ज्ञाले. सप्रमाणे सांज-सकाळ तीन दिवस अनुभव आल्याबर सदरने रा. रा. गाडगाळ अण्यासेहेव यामा निचारता ते म्हणाले, ‘बाबा अशाच गंभीर करतात. या उगाच वहाव्या म्हणजे ज्ञाहे.’ या जिवाची पूर्वीपार जगात निरपेक्षुद्दि व निव्यजि प्रेम ठेवून प्रत्येक चलाचल व लूमात्रात जग निमित्यकर्त्त्या आदिनारायणाचे वास्तव्य करे आहे व सव्यापसव्य अंतर्बाब्दी हस्यादर्श राहून कर्ते कसे पाठ करून आपल्या करमणुकी करून घेत आहे; हे पहाऱ्यात हा जीव निरंतर गुंतून गेल्यामुळेच याचे नाव अपेक्षा या दोनही शब्दास कायमचाच काटा मिळाला आहे. नंतर राहिलेले कर्तव्य देहप्राक्तन यांची बाट पाहून आलेले सुखदृःखांचे विवेचन न करता श्री नारायणाचरणी सर्व कृत्ये व त्यांची फलश्रुती अर्पण करून मनास सुक्त ठेवावयाचे असा कार्यक्रम असून त्याच्या हडाभ्यासाने हा देह परमेश्वर स्वरूपी जगाचा आमरणपर्यंत कायमचा दास ज्ञाला यातच या जिवास अनंद बाटतो, नव्है परमानंदात भग्न आहे. परंतु सर्व कामिक जनाविरुद्ध ही गोष्ट असल्यामुळे या जिवाने रा. वा. साठे यांचेकडे जाण्याची परवानगी मागितली असता ‘बाबांची परवानगी घेतल्याशिवाय आणे होणार नाही’ म्हणाले व दुसरे सेवेकरी म्हणाले, ‘अहो, बाबांकडे काही भागा.’ परंतु या जिवाची दर्शनाशिवाय काहीच इच्छा नसल्यामुळे मला काही मागावयाचे नाही. फक्त दर्शनाची फार दिवसांची इच्छा परिपूर्ण ज्ञाल्यामुळे परमानंद ज्ञाला व देहाचे साफल्य ज्ञाले म्हणालो. तरी विशेष आग्रहावरून या जिवाने त्यानाच प्रार्थना करण्यास नहले की, श्री सत्यनारायण कंपनी दुकानावर या जिवाचा उदरनिवाह चालला आहे तोच बोलण्याचा आशीर्वाद मागा म्हटल्यावरून त्यांनी सर्व मंडवीसमक्ष दोन प्रहरी दोनचे सुमारास या जिवाची मागणी रा. रा. गाडगाळ यांचे प्राहुणे या नात्याने श्री बाबांचे पुढे मांडली. नंतर कंपनी नाव न काढता धंद्याची उपलब्धी करून सदर सेवेकरी गृहस्थांनी प्रार्थना केली असता श्री बाबा म्हणाले “यांना नारायणानी चटणी भाकरीस काही कमी केले आहे काय” त्यांना

बेचारा व त्यांची इच्छा नसता तुम्ही बळजवरी का करता ” असे म्हणताच मंडळी आश्रयवकीत झाली.

नंतर या देहास जाण्याची परवानगी मागण्यात आली, त्यावेळी रहणाले, अशा प्रकारच्या निरपेक्ष जिवाना येण्याच्या व जाण्याच्या परखावगीची खरूरी नाही. त्यांनी वाटेल त्या वेळी यावे व वाटेल त्या वेळी जावे. सदर वेळी गुरुवार तेथे दफला त्या वेळी दोन प्रहरी रा. रा. गाडगीळ म्हणाले ‘जोशीबुद्धा, येथेला य्रसाद काही बरोवर न्याया ’ म्हणून पुजारी जोग यंचेच भेद प्रसाद मागण्यास गेले.

त्या वेळी प्रत्येकास एक वर्फीचा तुकडा याप्रलाणे तीन इसमाल तीन टुकडे या देहाच्या हाती पडले. मुळकामाचे जागी गाडगीळ अणासाहेब वगैरे मंडळी समोर तुकडासह आल्यावर तेच रहगाले ‘एवढा प्रसाद युरणार नाही, आणखी आठ आणे वेळन जा व वर्फी घेऊन या.’ शिर्डीतील लर्व प्रतांद वाबांचा आहे म्हणून निवालो असता वाटेतच एक इसम वर्फीचे ताश भरून श्रीबाबांनी गाडगीळ वांचे पाहुण्यास नेऊन देण्यास खांगितलेला याची गाठ पडून त्यानी परतविले व हा देह परत फिरला. सदर गाडगीळ व हा देह यांना आश्रय बाहून इकडील वृत्तांत अल्पावधीत त्यांना कसा कळला व तावडतोव त्यांनी योजना नेमकीच कशी केली यावदला आनंदाश्रू निवाल्याचानून राहिले नाहीत. नंतर बाजारचा दिवस असल्यामुळे झोल्या भुईमुगा शेंगा थोड्या. नमुन्यादाखला पासरी सुमार आलेल्या मंडळीने चट केल्यासुके रा. रा. गाडगीळ यांनी एक स्पर्य देऊन आणखी शेंगा आणण्यास मनुष्य पाठविला. त्याला रा. रा. तात्यासाहेब यांनी अटक करून विचारले की, कोठे जातोस ? त्याने ‘शेंगा गाड-गीळाचे पाहुण्यास आणण्यास चाललो’ म्हणताच ते म्हणाले की, श्रीबाबांची आज्ञा झाली आहे की प्रथम आलेल्या दोन पोती शेंगा, पैकी सुमार अर्धा मण म्हणजे दोन टोपल्या शेंगा गाडगीळ व त्यांचे पाहुणे यांना खाण्याकरिता द्या नंतर ते नेण्यास मागतील तितक्या देऊन बाकीच्या इतर गोगागिरिवांस वाहून टाका असे म्हटल्यावरून तोच मनुष्य शेंगा व रुपयासह परत आला. हे पाहून मंडळीस आनंदाचा उभाला आला व श्री बाबा बसून काय काय खेळ करतात व त्यांचे सर्वांतर्यामी कसे वास्तव्य आहे याचे चांगलेच दिद्रशन होऊन सर्व मंडळीचे नेत्रांत आनंदाश्रू आल्याविना राहिले नाहीत. या स्मरणाने व त्यांचा फोटो या जिवाचे नित्य गीतापाठाचे प्रथम पृष्ठात ठेवल्यामुळे नित्य दर्शनाचा योग घडतो हे या जिवाचे परमशाय समजावयाचे अशा शाटात व आनंदात हा देह परत सोलापुरी आल्यावर परमभक्त श्रद्धाभिलाषी जीव व्ही. एस. फोटोग्राफर फारच भावीक व विश्वासू इतका की त्यांचे देहाचे था प्रेमात अंजर देहावसान झाले, परंतु प्रेम व श्रद्धा सुली नाही. अशा भाविक जिवास या देहाने श्री बाबांचे दर्शनास जाण्यास सहज दिला व माझील खर्चाची सूचे दहाची भिसा दिली व सांगितले की रुपये दहा गेले तर जाऊ दे परंतु एकवार दर्शन करून ये व जमल्यास फोटोचे कार्य करून ये म्हणताच तावडतोव जाण्याची तयारी करून

સદર ભાવિક જીવ તેથે યા દેહાચે પત્રાસહ દાખલ જાલા. નંતર દેશીલ રા. બ. સારે વ ગાડીલઠ યા મંડળીની યા ઇસમાંની ઉત્તમ વ્યવસ્થા કરુન શ્રી બાબાંચે દર્શન કરવિહે નંતર ત્યાંચા જુલમાને ચુકુવૂન ઘેતલેલા પૂર્ણીચા ફોટોગ્રાફ હોતાચ પરંતુ યા ઇસમાચે દર્શન જાલયાબર શ્રી બાબા આપણ હોકુનચ મ્હણાલે “ અરે તુલા સદ્યનારાયણ કેંપનીચે જોશીબુબાંની ફોટો ઘેણ્યાસ પાઠવિલે આહેના, મળ વસલાસ કા, દુલા કસલા પાહિલે તસા ફોટો ઘે.” મ્હણૂં શ્રીબાબાંની સંતોષાને વ આનંદાને વસ્ત્યાચા વ ઉમ્ભાચા અસે ફોટો કાઢ્ય દિલ્યાબદ્દી સર્વ મંડળીસ મોઠે નવલ વાટલે. ફોટો કાઢ્યન જાલયાબર ચર દિવૈસ ત્યાલા ઠેબુન ઘેઅન શ્રીબાબાંની ઉપદેશ કેલા કી તૂ ફોટોચી કિંમત વાજીવીયેદ્ધ જાસ્ત ઘેક નકો; બાકી; તૂ સદ્યનારાયણ કેંપનીન્યા જોશીબુબાંચા પદ્ધિષ્ય આહેસ. તે તુલા કિંમત કથીહી બેઝ દેણાર નાહીત વ ત્યાચેચ અશિર્વાદાને તુલ્યે કલ્યાણ હોણાર આહે, ન્હણૂં તેથે નિધાલેલ્યા દક્ષિણાભિક્ષા સંસ્થેમધ્યે સદર ફોટોગ્રાફરચે નાન રજિસ્ટર કરુન ત્યાલા કાહી ફોટોચી આર્ડર એણ દેણ્યાત આલી વ જાણ્યાઘેણ્યાચે ખર્ચોસુદ્ધા રક્કમ દેઊન શ્રીબાબાંચે પરવાનગીને ફોટોગ્રાફરચી રવાનગી કરણ્યાત આલી, ત્યાગમાંબે ત્યા સંસ્થેસ ફોટો રવાના યોગ્ય દરાને કરણ્યાત આલૈ.

યુગાવતાર શ્રી સાઇબાબા—૧

અનુચાદક : શ્રી. ચંદ્રકાંત દામોદર સામંત
ડોંગરે મેનશાન, તાડદેવ રોડ, મું. ૭

(શ્રી સાઇબાબાંની ભક્તકલ્યાણાર્થ ઘડવૂન આણલેલે ચમત્કાર વ સાક્ષાત્કાર હે સર્વાયારી અસૂન ત્થલ—કાલાતીત આહેત. ગુજરાત રાજ્યાતીલ વ વિશેષતઃ સુરત હથા શહરાતીલ ભક્તાંન્યા પ્રત્યાસ આહેલે ઊકટ અનુભવ ‘ શ્રી સાઇબાબા ઉત્સંગ મંદળ, સુરત ’ હથા સંસ્થેને “ યુગાવતાર શ્રી સાઇબાબા ” હ્યા ગુજરાતી ભાષેતીલ ગ્રંથાત સંગ્રહિત કેલે આહેત. સદર સંસ્થેન્યા પરવાનગીને હે સુરસ અનુભવ આંધી શ્રી સાઇલાલિચ્છદા મરણી વાચકાંસાડી ચાદ્ર મહિન્યાચ્યા અંકાપાસુન ક્રમશः પ્રકાશિત કરાત આહોત. આમચ્યા વાચકાંના તે ઉદ્દોધન વાટતીલ અશી આશા આહે.—સં.)

ટપાલી બાબા

૧૯૧૮ સાલી શ્રીસાઇબાબાંની અવતાર સમાસિ કેહી તોપયેત એખાદા સન્માન્ય અપબાદ વગલ્યતા ત્યાંચે નાન ગુજરાતે તરી વિશેષસે કોળાલા માહિત નાહોટે. તે

आग्य श्री, मेघा व बांडोलीचे श्री, वामनभाई पटेल उर्फ साई शरणानंद ह्यांच्यासाड्या पुष्पवान पुरुषांनाच लाभले होते.

१९३२ मध्ये श्री उपासनी महाराज गुजरात येथे गेल्यानंतर श्रीबाबांच्या कीर्तिचा लौकिक तेथे योङ्ड्याफार प्रमाणात पसरला. श्री बाबांचे नेहमी हे सांगणे असे की, “ज्याचा माझा पूर्वजन्मीचा कळणानुबंध असेल त्यालाच, तो जेथे असेल तेथून मी माझ्याजवळ खेचून आणिन,” सुरत ह्या शहराचा सुद्धा श्रीबाबांशी काही कळणानुबंध असावा. २८ जुलै १९५५ ह्या दिवशी सुरत येथे श्री साईबाबा सत्संग मंडळ हे एक प्रजनमंडळ अस्तित्वात आले. १९५७ साली ह्या मंडळाने रामयश केला, त्याशिवाय यमुनाबाग ह्या ठिकाणी श्रीमद्भागवतसाह घार पाढला. दोन वर्षांनी ह्या मंडळाने श्री बाबांचे मंदिर बांधण्यासाठी जमीनही खरीदली.

सदर मंदिरात स्थापन करावयाची श्री बाबांची मूर्ति बडोदे येथील एका मूर्तिकाऱ्याने घडविली होती. मूर्ति आणण्यासाठी ९ मार्च १९६१ रोजी सुरतहून तिचेजण बडोदा येथे रवाना झाले. मूर्ति सुखस्वपणे आणावयास ट्रॉलीची आवश्यकता होती. या तो फालगुन महिना असल्याकारणाने उद्योगांच्या इष्टीने तेजीचे दिवस होते. भाड्याने ट्रॉली मिळणे एकंदरीत कठीण होऊन बसले. हो ना करता करता एका कंपनीने ट्रॉली देण्याचे मान्य घेले. पण अडचण अशी होती की सदर कंपनीच्या ड्रायडरला फक्त बडोदे ते भडोच एथरफैतचाच रस्ता माहीत होता. भडोच ते सुरत ह्या रस्ता त्याला अपरिचित असल्याकारणाने सर्वश्री ठाकोरभाई पानवाला, बी. एस. लाल व छिन्निलदास मिठाईवाला ह्या त्रीयांनी सर्व भार श्रीबाबांबर टाकून मूर्ति घेऊन बडोदा ते भडोच ह्या प्रवास करण्याचे ठरविले. आधी योजल्याप्रमाणे रात्री बाराच्या मुहूर्तीवर वरील मंडळींनी ट्रॉलीसह बडोदा शहर सोडले व दोन वाजता भडोच गाठले. ह्या पुढील प्रवासाचा यश्चग्रन्थ उभा राहिला.

अंकलेश्वर भार्गे सुरतला जाण्याचे दोन रस्ते होते. सापैकी एक राधीय हमरस्ता होता पण त्यामध्ये खाचखळो इतके होते की श्री बाबांची मूर्ति त्या मागाने संभाळून नेणे जरा कठीनच होते. दुसरा रस्ता ओलपाड मार्गे सुरतकडे जाणारा होता. तो त्यातल्या त्यात बन्यापैकी होता, पण त्याला वेळीवळकडी वळणे कार ! ह्या दोही भार्ग-पैकी एकाचीही या तिथांना तोंडओळखसुद्धा नव्हती. मंडळी जरा विचारात पडली होती, इतक्यात पोस्टमनचा पोशाख केलेला एक गृहस्थ अव्यानक तेथे आला. एवढ्या रात्री पोस्टमनला पाहून सर्वोनाच आश्र्य बाटले. पण तितक्यात त्याने आपण-हूनच खुलासा केला, “तुम्ही सुरतला निघाला आहात ना ? मग मीही दुमच्याबरोबर येतो. मी पोस्टमन आहे, पण माझी गाडी चुकली रुण्णून मला उशीर झाला. मी येथेच बवळ रहातो.” सुरतच्या मंडळींनी त्यावर म्हटले, “आम्ही सुरतला जात आहोत

अगदी बरोबर ओळखलेत. परंतु येथून पुढील रस्ता आम्हाला माहीत नस्त्याकारणाने आम्ही था जागीच अडकून पडलो आहोत.” लगेच पोस्टमन म्हणाला, “ तुम्ही काही काळजी करू नका. मी ड्रायव्हरच्या बाजूला वसतो व त्याला चांगला रस्ता दाखवितो.”

सांगितस्याप्रमाणे तो पोस्टमन ड्रायव्हरच्या बाजूच्या सीटबर बसला व त्याच्या मार्गदर्शनानुसार श्रीबाबांची मूर्ति अंकलेश्वर मुकामी येऊन पोहोचली. नंतर त्या पोस्टमनने दाखवल्याप्रमाणे ड्रायव्हरने ट्रॉली ओलपांडच्या रस्त्याला वळवली व त्या भयाण अंभारादून ट्रॉली पुढे मार्ग आढत चालली. तिदक्यात एका निजैन ठिकाणी त्या पोस्टमनने ड्रायव्हरला ट्रॉली थांविष्यास सांगितले व दरवाजा उघडून तो खाली उतरला. फार अंभारावर मिळगिगत्या एका दिव्याकडे बोट दाखवून तो पोस्टमन म्हणाला, “ त्या ठिकाणी मी रहातो. आता तुम्ही असेच पुढे येलात की तुझ्हाला एक सरळ रस्ता लागेल, त्या ठिकाणी डावीकडे वळा व तसेच सरळ पुढे येल्यानंतर तुझ्हाला बाईत एक खेल खड्डा दिसेल. तेथे गाडी सांभारून चालवा व दुसरा रस्ता फुटेल त्या मार्गाने गेल्यानंतर तापी नदीच्या पुलावर तुम्ही पोहोचाला.”

एवढे बोलून तो पोस्टमन बाट चालू लागला. ट्रॉलीत वसलेल्या इसमांना अतिशय दूर शितिजावर एक लुकलुकणारा दिवा दिसला खरा, परंतु एवढ्या रात्री हा पोस्टमन एकाएकी आला कोठून ? त्याची ट्रैन कशी काय चुकली ? या धोर निविड जंगलात ती ट्रैन कोठे येणार होती ? आणि ही मंडळी सुरतला जाणार होती ते त्याला कसे समजले ? या प्रश्नांचा मात्र समाधानकारक उलगडा त्यांना झाला नाही.

१० मार्च १९६१ रोजी श्री बाबांची मूर्ति सुरत शहराच्या हडीत आधी ठरल्या-प्रमाणे बरोबर पहाडे पाच बाजता आली तेव्हा महापालिकेच्या इमारतीच्या मनोन्यानून पाच घंटामार्द झाले.

बाट चुकलेल्यांना भागावर आणणे हे श्री बाबांचे जीष्णकार्यच होते. भवसागरात गटांगल्या खाणाऱ्या आपणासारख्या मानवी प्राण्यांनी त्यांना पूर्णपौ शरण जाण्यातच आपले कल्याण आहे. हे काय सांगावयास पाहिजे ?

तुमचे श्रीसाईबाबांविषयींचे सामान्य ज्ञान किती आहे ?

(पुढीलपैकी सहा प्रश्नांची उत्तरे बरोबर देता आल्यास तुमचे सामान्य ज्ञान बरे, आठ प्रश्नांची उत्तरे बरोबर देता आल्यास चांगले व सर्वच्या सर्व देता आल्यास अकृष्ण समजावे.)

- (१) श्रीसाईबाबांचे शिरडी हे क्षेत्र.....नदीच्या तीरावर आहे.
- (अ) शरावती, (ब) घोगावती, (क) गोशावती, (ढ) वारणा
- (२) श्रीसाईबाबांना 'साई' हे नाव प्रथमनः शिरडीच्या.....देवळात पडले.
- (अ) विठोशाच्या, (ब) खंडोशाच्या, (क) विष्णूच्या, (ढ) मारुतीच्या
- (३) श्रीसाईबाबा हे.....साक्षात् अवतार समजले जातात.
- (अ) नागाचा, (ब) बळीराजाचा, (क) दत्ताचा, (ढ) विष्णूचा
- (४) श्रीसाईबाबांचा शिरडी समाधी मंदिरातला भव्य पुतळा श्री.....या ग्रन्थात शिल्पकाराने तयार केलेला आहे.
- (अ) आचरेकर, (ब) यावलकर, (क) घोरपडे, (ढ) तालीम
- (५) नागपूरचे श्री.....चाबा हे साईचे समकालीन होत.
- (अ) ताजुदीन, (ब) मेहर, (क) झुलाब, (ढ) कमू.
- (६) बाबांच्या प्रेमल व आशाघारक घोड्याचे नाव होते.....
- (अ) शामसुंदर, (ब) मनमोहन, (क) तारा बल, (ढ) इंदार जेट
- (७) श्रीसाईबाबांनी.....देहस्थाग केला—
- (अ) मुढीपाडव्यास, (ब) गुरुपौर्णिमेस, (क) विजयादशमीस (ढ) गुरुद्वादशीस
- (८) बाबांच्या निकटवर्ती भक्ताचे नाव होते—
- (अ) शास्या, (ब) रास्या, (क) बन्या, (ढ) मोहन्या.
- (९) श्रीसाईबाबांचे ओवीबद्ध चरित्र.....यांनी प्रथम लिहिले.
- (अ) मोरोपंत (ब) हेमाडपंत, (क) दासोपंत, (ढ) नरसोपंत.
- (१०) श्रीबाबांची जागृत समाधी पहावयाची असेल तर तुम्हास.....येथेच जावयास हवे.
- (अ) शिरडी, (ब) पारडी, (क) कालडी, (ढ) भिंवडी

—सदानन्द चैद्वणकर

उत्तरे

- (१) - क, (२) - ब, (३) - क, (४) - ढ, (५) - अ, (६) - अ
- (७) - क, (८) - अ, (९) - ब, (१०) - अ.

प्रत्यक्ष श्री साईं दर्शन

● दशरथ रामजी तळेकर
मुकेश मिल कंपांड, विहक्टोरिया बंदर रोड,
चा. नं. पी. रम नं. ६, कुलाबा मुं. ५

११ ऑगस्ट १९७५ चा दिवस. वार गुरवार होता. मी व माझे सजन मित्र वसंत वाजे असे आम्ही दोघे मिळून शिरडी येथे 'साईंबाबांच्या दर्शनासाठी' गेलो होते. वरेच दिवस मनात राहून गेलेली 'बाबांच्या दर्शनाची आस' बाबांची सुण मूर्ति पाहिल्यावरोवर दूर पळाली आणि माझ्या शरीरात एक नवीन उमेद आल्यासारखी मला भासू लागली. बाबांच्या मूर्तिपुढे एकाग्र चित्ताने उभा राहून मनोभावाने मी दर्शन घेतले आणि देवळातील समोरच्या कोपन्यात बाबांकडे तोडे करून बसलो.

—आणि एकाग्र चित्त करून अंतर्मुख होऊन मनात साईंनामाचा जप सुरु केला आणि काय चमत्कार! साईंची सुण मूर्ति माझ्या समोर उभी ठाकली. मी चिनप्रभावे बंदन करून बाबांना म्हणालो, "बाबा, इतके शेंडो, हजारे भक्त तुमच्या दर्शनाला येत असतात, अनन्य भावाने प्रार्थना करतात आणि तरी मग तुम्ही अशा अनन्य भक्तांची उपेक्षा का करता? त्यांना दुःख, संकटे भोगावयास का लावता?" बाबांनी माझ्याकडे पाहून स्मित हास्य केले व म्हणाले, "विटा, अरे इथे माझ्या नंदिशत येणारे हे सर्वबंध माझे अनन्य भक्त आहेत असेच तू समजतोस काय? ही तुम्ही समजूत तुकीची आहे. सर्वबंध काही ना काही गाळ्हणे घेऊन व त्यातून सुटका व्हांची म्हणून आलेले आहेत. फक्त संकटकाली माझे स्मरण करणारे! पहायची आहे गंमत! प्रत्येकांच्या हृदयातले भाव समजप्यासाठी त्यांच्या झंतरमेनात शिरण्याची शक्ती मी तुला देतो."

असे म्हणून त्यांनी माझ्या डोक्यावरून हात फिरवला आणि मी पाहू लागलो तर खरोदर प्रथम एक गृहस्थ बाबांच्या मूर्तिपुढे उमे राहून हात जोळून प्रार्थना करीत असल्याचे दिलले. तो म्हणत होता, दिवा! साईनाथा! माझे एक छोटसं किरणा मालाचं तुकान आहे. त्यांच्यापासून मला फायदा म्हणून काही नाही. मी रोज जेवढा माल चिकत आणतो तो सगळा संपतो. पण खरेदी केलेल्या मालाचे पैसे प्रण मला मिळत

नाहीत, दुकान असून माझ्यावर इतरांचे कर्ज झाले आहे. तर माझ्या दुकानापासून मला खूप कायदा मिळू दे. मग मी तुला चांदीच्या पाढुका अर्पण करीन.’

तो गृहस्थ जातो न जातो तोच एक कॉलेज कुमार मंदिरात येऊन हात जोडून म्हणून लागला, ‘साईनाथा ! संपूर्ण वर्ष मी चैनीत, सिनेमा बघण्यात, विनाकारण भटकण्यात घालविले. भन लावून अभ्यास असा कधीच केला नाही. कॉलेजमध्ये नेहमी गेलो पण लक्ष मात्र सिनेमाकडे. घरी बडिलांच्या समोर पुस्तक घेऊन वसलो तरी सर्व आठवणी सिनेमाच्याच. आता परीक्षा एकदम जबल येऊन ठेपली आहे. तेव्हा देवा काही करून मला परीक्षेत यश येऊ दे. मग मी तुला एक किलो पेढे नैवेद्य म्हणून अर्पण करीन.’

कॉलेज कुमार जातो न जातो तोच एक गृहस्थ हात जोडून म्हणत होते, देवा साईनाथा ! आजपर्यंत मी पुष्कळ चोऱ्या केल्या. परंतु त्या छोऱ्या मिळकतीच्या. आता मात्र खूप मोऱ्या मिळकतीची चोरी करायची आहे. तर माझा आज रात्रीचा दरोडा यशस्वी होऊ दे. मग मी तुला सोन्याचा हार बालीन.’

चोर जातो न जातो तोच एक चाई येऊन विनवित होती, ‘देवा ! माझी एकुलती एक मुलगी दिसण्याला जरा इतरांपेक्षा कमीच आहे. त्यामुळे तिच्या लग्नाचं कुठेच जमत नाही. तिचं वय वाढत व्यालं आहे. तेव्हा तिचं लग्न लवकर जमू दे ! मी तुला सुंदरसा पोषाख घालीन.’

चाई जाते न जाते तोच निवडणुकीला उमे राहिलेले एक गृहस्थ. ते म्हणू लागले, देवा ! मला माझाच्या निवडणुकीत अपयश आले. परंतु तरी सुद्धा मी जिद न सोडता या येत्या निवडणुकीसाठी उभा राहिलो आहे. तर या निवडणुकीत मला निवडून येऊ दे. मी तुल्या देवलाचा जिरोद्धार करीन.’

त्यांच्या पाठोपठ एक पंचविशीतील तरुण आला. तो म्हणू लागला, ‘देवा साईनाथा ! बयाच्या पंचवीस वर्षांपर्यंत नुसते शिक्षणाच बेतले. चिंतीतरी शैक्षणिक पदव्या असून सुद्धा नोकरी कुठेच मिळत नाही. बडिलांच्या पैशावर मी कोठपर्यंत जगणार ? नोकरी नाही म्हणून आईवडील सुद्धा माझा राग करतात. बेकार म्हणून भाऊवही जमनापासून बोलत नाहीत. म्हणून कधी कधी जीवनाचा अंत करुवासा वाटतो. म्हणून साईनाथा ! ह्याच्यातून तूच आता मार्ग दाखव.’

त्यांच्या पाठोपठ एक बयोवृद्ध गृहस्थ येऊन प्रार्थना करीत होते, देवा ! माझ्या मुलाला मोऱ्या कंपनीत नोकरी मिळणार आहे. त्या अगोदर दोन दिवसांनी त्याचा इंटरव्ह्यू (परीक्षा) घेणार आहेत. तर त्याला त्या परीक्षेत पास कर व एकदाची त्याला नोकरी मिळू दे ! त्याचा पहिला प्यार मी तुळ्यासाठी खर्च करीन.’

योग्यमाणे देवळात येणाऱ्या भक्तजनांची सारखी रीघ लागली होती. असंस्थ्य भक्त येऊन विनवित होते व काही ना काही माणणे मागत होते. हे सर्व पाहून मी बाबाना म्हणालो, “ बाबा ! तुम्ही म्हणालेत तेच खेर. उगाच मी तुम्हाला बोल लावला. मला माफ करा. तुमची अनन्य भक्ती करणारा हजारोत सुद्धा एक सापडेल की नाही हे तुमचे तुम्हालाच माहीत.”

— तेव्हा बाबा म्हणाले, “ माझी अनन्य भावाने भक्ती करणारांची मी कधीच उपेक्षा करीत नाही. त्यांनी मला न सांगता मी त्यांची कामे करून देतो. तेव्हा भी तुला प्रथम सांगितले ते खेरे आहे ना ! पटली ना खाढी ? ”

असे म्हणून बाबांची सणुण मूर्ति माझ्या डोळ्यापुढून अंतर्धीन पावळी व मी शोपेतून जागा व्हावे तसा जागा होऊन व बाबाना विनम्र भाष्ये वंदन करून, मनात सांदिनामाचा जप करीत मुंबईस यायला परतलो. परतीचा आमचा दोषांचा प्रवास ‘ साईकृपेने ’ सुखकर झाला.

बाबा काय करतात

प्रेषक : अनिल पंडित

१३, खातीपुरा रोड, इन्दूर (म. प्र.)

मेडिकल एनलाइक्लोपीडीया (MEDICAL ENCYCLOPEDIA) मध्ये जितक्या रोगांची वर्णने दिली आहेत ते सर्व रोग अस्तित्वात आहेत. तो रोग कोणाही व्यक्तीस होऊ शकतो. पूर्व जन्माच्या कर्मानुसार कोणास कॅन्सर होतो तर कुणा व्यक्तीच्या आयुष्यात साधारण फलू पण शिवत नाही.

त्याचप्रमाणे जीवनाच्या एनलाइक्लोपीडीया (LIFE ENCYCLOPEDIA) मध्ये सुख व दुःख अस्तित्वात आहे. कुणाच्या वाटेस सुख येते तर कुणाच्या दुःख कोणाही व्यक्तीच्या सुखाचा हेवा करू नये, तसेच दुःखास घाबरू जाऊ नये. सुख व दुःख ही तर कोणाला तरी मिळणारच. पण रात्र नंतर पहाट होतेच, चढावानंतर उतार येतोच. नाष्पाला देखील दोन बाजू असतात.

खरा मनुष्य तो जो दुसऱ्याचे दुःख पाहून वितलतो, त्याचे हृदय द्रवते, डोळ्यात अशु उमेरे रहातात, कंठ दाढून येतो. सुखात सर्वच जण जवळ येतात पण दुःखात कोणी येत नाही.

बाबांचा भक्तांना उपदेश म्हणजे खरी गीताच. बाबांनी सांगिदलेल्या गोष्टी अमलात आणणे म्हणजेच बाबांची खरी भक्ति करणे आहे. बाबांनी खरा जोर श्रद्धा व सबुरीवर दिला आहे. त्या व्यक्तीस सबुरी (PATIENCE) नाही त्याचे कोणतेहि काम होत नाही. चांगले काम यशस्वी होण्यास वेळ हा लागेलच. त्या क्षाढाचे पान बाबांच्या आजेवाचून हालत नाही, तेव्हा इतर कामात घाई गदीं करण्यात काय अर्थ.

बाबांच्या श्रीसाईसच्चरित्राचे वाचन केल्याने मनुष्याच्या जीवनात हळूदळू वदल घडून येतो. त्या व्यक्तीस आपल्यानाचा अनुभव येतो. दुसऱ्या प्राणीमात्रावर दथा उमज होते व त्या व्यक्तिस सर्व वलुत आत्मा दिसतो.

प्रत्येक व्यक्तीस मग तो मनुष्य असो किंवा प्राणी हथा जगात जगण्याचा अधिकार आहे. मारणारे आपण कोण. जसे कर्म कराल ह्याच जन्मी त्याचे फळ मिळते. तेव्हा बाबांना शरण जाऊन त्यांची दरोज भक्ति करण्यातच अमल्या जीवनाचे कल्याण होऊ शकते. जीवनाचा मार्ग सुलभ होऊन जीवन आनंदीत होण्यास मदत होते. बाबा म्हणतात “बनता बनता बनेल” हथा शब्दात फार मोठा अर्थ आहे. माणसाने धैर्य, सबुरी व प्रयत्न ठेवला तर त्या व्यवसायात त्या व्यक्तीस यश हे येणारच. बाबा त्या व्यक्तीस आपल्या शक्तीने त्याच्या व्यवसायात प्रविण करितात व त्या व्यक्तीस आपल्या जीवनात, वागण्यात, बोलण्यात फरक झालेला आढळून येतो. ही सर्व परिवर्तने बाबांची सेवा केल्याने प्रत्ययास येतात. आमुण्यात फार लांब जाण्याची जरूर नाही. बाबा आमल्या जवळच आहेत.

बाबा एखाचा व्यक्तीस आपल्या जवळ आणतात, त्या व्यक्तीने बाबास कधी पाहिलेले नसते, पण बाबा त्याच्या भक्तीची योग्यता ओळखतात. त्याच्यात भक्तीचे बीज असते, बाबांच्या कृपेने त्याचे अंकूर होऊन भक्तीचे एक मोठे वृक्ष त्याच्या जिवनात निर्माण होते, त्या भक्तास हथाची जाणीव नसते पण बाबा त्या व्यक्तीस दोराप्रमाणे खेचून आणतात व त्याच्या जन्माचे कल्याण करितात.

अशा हथा बाबास माझा शतशः प्रणाम !

માણસાચ્ચ મન

● ચિનાયક પાઠક
દી, ૧૭-૨૩૪, રાજાવાડી
બાટકોપર, સુંચંડ

નનશ્રેષ્ઠ સમર્થ રામદાસાની એકદા મનાલા પ્રશ્ન વિચારલા, “ બા, મના ! ભક્તિ પથેનિ જાયા તું સર્જ આહેસ ના ? ” ભક્તિપથાચા માર્ગ આપલ્યા આવાક્ષયાહેરચા આહે અસે વાદુન સ્થળા, કિંવા ભક્તિપથાને જાણ્યાચી તુદાસીનતા પાહૂન સ્થળા માણસાચ્ચ મન અભાક્ષ હોડિન ભાંબાબલ્યાગત જાલો. મન અનુચ્ચરિત જાલથાચે વા ત્યા પ્રશ્નાનુંચે જરાસે અવઘડલ્યાગત જાલેસે પાહૂનચ્ચ પુઢે સુભાષિતકારાંની મહટલે અસાવે, “ મન હે ઓહાળ ગુરુ ! પરધન પરકામિની સવે ધાવે ! યાસ્તથ વિવેકપણાશે । કંઈ બૈરાગ્યસૂત્ર બાંધાવે ॥ ”

મનુષ્ય જન્માત મનાચી શ્રેષ્ઠતા લક્ષ્યાત ધેરનચ્ચ કી કાય સમર્થોની “ મનાચ્ય શ્લોકા ” ચા પ્રફંચ કેલા અસાવા. “ મન ચંગા તો ગોદ મેં ગંગા ” યા હિંદી વાક્યમારાતહી મનાચા નિર્વિબાદ મોઠેપણા વર્ણિલા આહે.

રાટ્રકાર્યસારખે કોણટેહી ઉદાસ કાર્ય નેહસી તનમનધનપૂર્વક કરાવે અસે સાંગણ્યાત ચેતે. યા આદેશાતહી માણસાચ્યા મનાચીચ મહસ્તા અભિપ્રેત આહે.

યોગાધ્યાસાત તર માણસાચ્યા મનાચીચ એકાગ્રતા પ્રથમ આવશ્યક અસતે. સ્થળજે મન સર્વે ઇંદ્રિયાંચા રાજા. અભ્યક્ત અસ્તુનહી સર્વ શરીરાવર સત્તા ગાજવિષ્યાચી અસીમ ક્ષમતા હીચ માણસાચ્યા મનાચી વિશેષતા આહે. “ મન જિંકી, તો જગ જિંકી ” હી મનાચી શ્રેષ્ઠતા આહે.

મનોબ્રલ, મનોનિગ્રહ, મનોહર, મનમુરાદ, મનમાના, મનકબડા, મનોરથ આદિ શબ્દાંતુન માણસાચ્યા મનાચ્યા વિસ્તૃત કક્ષા વ વિસ્તારચ ધ્વનિત હોતો. “ મન ચિંતી તે વૈરી ન ચિંતી ” યા સ્થળીત તર માણસાચ્યા મનાચ્યા સ્ક્રમ વ અમયાદ ચિંતમાચી વ કલ્પનાશક્તીચી પરિસીમાચ સુચિત કેલી આહે. કલ્પના કરણે હા માણસાચ્યા મનાચા શર્મે આહે. મનાચી ભરારી સર્વેમંદળ ભેદષ્યાપર્યેત વ પાતાલાચી પાડ પુરવિષ્યાપર્યેત જાઓ શકતે. આણિ સ્થળૂનચ્ચ સર્વે સંતશ્રેષ્ઠ સાંગૂન ગેલે કી મન તાબ્યાત ઠેવા સ્થળજે વિશ્વાતીલ સર્વ સિદ્ધદી તુમચ્યા સમોર હાત જોહૂન ઉભ્યા રાહીલા.

केवळ कल्पनांच्या मनोराज्यात रमून कर्तृत्वाचा विसर पडलेल्या माणसाला “मनातले माडे मनातच खावे लागतात” व पुष्कळ बेळा अशा माणसांची मने विकृत होऊन ती माणसे मनोक्रृण बनत असेतात.

जप महात्म्यात मनाने जप करण्याचे महत्व वर्णिले आहे – आपण मनाने करीत असलेला जप हा आपल्या “मनाचा शब्द” असतो असे झटले आहे.

अध्यात्मात ‘मी’ हा शब्द दोन अर्थांनी बापरला जातो. पहिला ‘मन’ या अर्थी व दुसरा सर्वज्ञ-सर्वव्यापी या अर्थी! मनाचे स्थूल मन व सूक्ष्म मन असे दोन प्रकार वर्णिले आहेत. तसेच सु-मन व कु-मन हेही दोन प्रकार मनाच्या गुणवत्तेच्या निकाशावर सांगितले आहेत. स्थूल मनाच्या शीरीरात अहंकार भरलेला असतो व मनाच्या निग्रहानेच तो शूल काढायचा असतो. यास्तव मनाला शुभ चिंतनाची सवय लावून घेणे हेच आपले प्राप्त कर्तव्य ठरते. अंतरंगादील मन “सोऽहं” रूपाने रंगले म्हणजे माणसाचे मनच आनंदरूप होते.

“अभ्यासेन तु कौतेय दुर्निग्रहं चलं मनः गृह्णते” या भगवंताच्या उक्तीप्रमाणे अभ्यासानेच मन ताळ्यावर आणता येते – एकाग्र करता येते. व एकदा माणसाचे मन संकल्प-विकल्पांच्या, तर्क-कुतकींच्या जंजाळातून सुटले की,

“मन हे निश्चल शाले एके ठायी
तथा उणे नाही काही निजसुखा ॥”

उदीमाईचा महिमा

— सौ. ललितामौरी कवळी
२२५ सरस्वती निलयम, ५ वा ब्लॉक,
राजाजी नगर, बंगलोर १०

श्री साईवाचांची उदी हे एक महान सत्य आहे. या उदीत भरलेले अनेत शुण, उदीतली पावित्रता, तिचा प्रभाव हा बुध्दीला आणि मनाला आकलन न होणारा, अनाकलनीय असा चमत्कार आहे. ते एक गृह आहे. यावचंद्रो दिवाकरी असू कधीही न उलगडणारं कोडे आहे.

या कलियुगात चंद्रावर पोचलेला मानव, पाश्चिमात्य संस्कृतीने अंतर्बाध्य पछाड-लेला, देव शृङ आहे, अंगारा थोतांड आहे असं मानणारा पक्का नास्तिक आहे. (कुणी

सांगावे, त्याच्या पूर्वसुकृतानुसार साईंचरणांचा लाभ त्याला ज्ञालाच तर हाच नासिंक उदीमाईचे अखंड पोवाडे गावू लागेल.) हे मुळीच अशक्य नाहीय. कक्ष त्याची वेळ यायला हवी.

उदी म्हणजे राख. पण त्या राखेला आशय जितका गहन तितकाच परखद पण आहे.

मनुष्यदेह हा पंचमहाभूतांची काढलूपी मोळी आहे. आपली कर्मे भोगभोगून दी चेतनाहीन ज्ञाली की त्याची होते विषटीभर राख, माणसाला अत्यंत धिय असलेल्या देहाची होणारी ही अंतिम गति, तिचा विसर पहू नये म्हणून बाबा उदीप्रदान करीत असत.

जग हा मायेन भरलेला पसारा आहे. इथे कुणी कुणाचे नाही. माणूस जसा जन्मतो तसाच जातो, याची खून म्हणून बाबा उदी देत असत.

किंवा संसार हा एखाद्या उदीप्रमाणे आहे. मनुष्याने संसारात कमलघुष्पाग्रमाणे रुद्यला हवे. या नश्वर असणाऱ्या देहाचा अभिमान त्यजून, जग हे मिथ्या आहे, हे विवार सत्य या उदीत सामावलेले आहे.

श्री समर्थ अत्यानंदाने आपल्या मुख्यर मध्यर वाणीत नित्य गात असत :

“ रमते राम आयोजी आयोजी ।

उदीयोजी गोनिया लायोजी लायोजी ॥ ”

श्री समर्थ साईनाथ भक्तांकडून दक्षिण घेत असत. त्याली गोरगारीबांना वाढून झी उरेल त्यातून लाकडांच्या मोळया खरीदत आणि द्वारकामाईत नित्य बुमसणाऱ्या धुनीतत्या हुताशांची अर्पण करीत. त्यातून निर्माण ज्ञालेली राख, ते भस्म म्हणजेच उदी प्रसादरूपाने भक्तांना अत्यंत संतोषपूर्वक देत असत.

शिरडीहून परतताना भशीदमाईत जाऊन श्री बाबांच्याकडून उदीयुक्त आशीर्वचन घेतल्याशिवाय कुठल्याही भक्ताला शिरडी सोडता येत नसे. एकदा का बाबांचा उदीयुक्त अमृतहस्त मस्तकावर स्थिररावला की कळीकाळालाही परतवून लावण्याचे सामर्थ्य त्या आशीर्वादात असे.

परंतु बाबांच्या अनुजेवाचून शिरडी सोडली की वाटेत विघ्नाचे गिरीवर कोसळलेच, ही काळ्या दगडावरची रेघ ठारे.

अर्थात श्री साईबाबा आपली प्रचिती दाखवून शेवटी संकटाचं निवारण करीत. परंतु त्यावेळी भक्ताला दे माय धरणी ठाय होऊन जाई आणि बाबांचं आपण ऐकले नाही म्हणून विलक्षण पश्चाताप होई. अर्थात परत आशुष्यात बाबांची अनुशा व उदी-माईचा प्रसाद घेतल्याचून शिरडीच्या बाहेर त्याचा पाय नवकीच पडत नसे.

ज्याप्रमाणे सूर्य उगवतो, चेद्र कलेकलेने वृच्छिंगत होतो, क्षय पावतो, तारे चमकतात, वारे बहातात, फुलं उमलतात हे जेवढं त्रिवार सत्य तेवढंच द्वारावतीतल्या धुनीमाईने प्रसबलेली उदी हेही तितकंच त्रिवार सत्य.

वावा प्रसाद म्हणून उदी देत ती धुनीमाईतली. हवेत हास फिरवून उदी काढणे, फोटोन उदी पाडणे अशासारखे जाळूर्ह चमत्कार वाबानी केले नाहीत.

माझा कुठल्याही संतांवर टीका करण्याचा उद्देश नाही. कारण प्रत्येक संताचे भक्तांना भक्तिमागोला लावण्याचे मार्ग भिन्न भिन्न असतात.

केवळ वाबांच्या उदीमाईचा महिमा सिद्ध करण्याकरिता म्हणून भी हे उदाहरण दिले. अर्थात जे सिद्ध आहे त्याला काय सिद्ध करायचे म्हणा? असा वेडेपणा करण्याहेणजे साक्षात् अभीची उण्णता पारखण, हिमाची शितलतेवडल परीक्षा वधण्यासारखं आहे.

श्री समर्थ साईंबाबा एक फार मोठे इकिम होते. प्रथम ते औषध देत. नंतर त्यांनी औषध देण्याचे सोडून उदी द्यायला सुरवात केली. मग तो कुडला का रोग असेना.

आणि त्या उदीचा प्रभाव इतका परिणामकारक होता की हाड्यावर्णसारखे, नारुसारखे असाध्य रोग उदीच्या सामर्थ्याने पूर्ण किंहात आले, साध्य शाले आहेत. या उदीमाईने अनेकांना रोगमुक्त केलेय, दुश्खमुक्त केलेय.

नाशिकच्या एका भक्ताला विंचू चाबला, कुणाळवळच उदी शिळ्क नव्हती. तेव्हा उद्बृतीची राख वाबांचे स्मरण करून दंश झालेल्या जागेवर चोळती. तावडतोव विंचू उतरला.

तेढा जोपर्यंत चंद्रसूर्य या पृथ्वीतलावर उगवणार, तोपर्यंत द्वारकामाईतलं अग्रिहोन धुमसत रहाणार, व त्यातून निर्माण होणार उदीमाई— अगादी जगाच्या अंतापर्यंत.

या कलियुगात उदीमाईच्या रूपाने श्रीनी केवढी मोठी संजीवनी आमच्या हाती दिलीय! केवढं महान वरदान आहे ते—दुश्खमुक्त, रोगमुक्त होण्याचं.

फक्त आमची तशी श्रद्धा हवी, जाज्बल्य अशी निष्ठा हवी, अंतरी तसा भाव असावा.

नाहीतरी देव भावाचाच सुकेला नाही का?

मधु राजा—मधु राणी

लेखक — द. शं. टिप्पीस
वजिफदार लॉज, गोखले रोड, डाणे

(एकनाथी भागवतारील कपोता-कपोती या आख्यानाचे आवृत्तिकरण)

आईबडील व एकुलता एक मुलगा असं ते एक कुटुंब होतं. मुलाचे नाव मधुकर, एकखणी चांगीत ते एक खणात राहात. बडिलांना पगार फारसा नव्हता; पण कमीही नव्हता. काटकसरीत सुखाने राहात येईल एवढा. मधुकराच्या आधीची देन मुळे साधारण मोठी होऊन आईबडिलांना सोडून गेली. राहिला तो मधुकर. यामुळे आईबडिलांचा त्याच्यावर भारी जीव, लहान असल्यामुळे तोही आईबडिलांच्या आशेत होता. बुद्धीने वज्यापैकी असल्यामुळे दर वर्षी घटती मिळत गेली. वय वाढलं पक्षा वाढली व त्यावरोबर महागाईही वाढत राहिली. मधुकर चौथ्या येते असताना बडिलांना पेन्शन बसली, मधुकर हायस्कुलात गेला. हायस्कुलात ते तेथला खर्च हाय कपड्याला लावणार, यामुळे पुष्कळ पालक हाय खात व त्यांच्या मुलांना शिक्षणास मुकाबे लागे, काही आशावादी अविष्याच्या आशेवर मुलांना कसे पेन्शन करेकरे शिकवीत. मधुकर ६ वीत गेला. खर्च वाढत राहिला, पेन्शन माज रिठर राहिले. वय गेल्यावर मुलयी व नोकरी मिळविणे कठीण. मधुकराच्या बडिलांना नोकरी कोण देणार? यामुळे खर्च भागविष्यासाठी घरच्या खर्चाला काढी लावणे भाग पडले. आर्थिक काढीत सापडलेला माणूस काटकसरीची काढी लावण्या-सेरीज दुसरं काय करणार? मधुकराच्या बडिलांनी खर्चाला काढी लावली. कोणत्या? सरकारी धोरण त्यांनी स्वीकारले. शिक्षणाला त्यांनी काढी लावली. आईबडिलांच्या खर्चात कपात नाही. बडिलांच्या विड्या व आईच्या वेण्या याना धक्का नाही. काढीने पहिली कपात केली ती मधूच्या शिक्षणाची. ६ वीत त्याने शाळा सोडली.

एक सोडलं तर दुसरं धरावे लागते. नाहीतर जीवनात तोल जातो, माणूस काहीतरी धरत असतो व धरलेले सोडीत असतो व नवीन धरतो. असा हा धरसोडीचा जीवनक्रम सर्वसाधारण माणसाच्या वाट्यास येतो. मधूने शाळा सोडली व नोकरी धरली. ती एका गिरणीत रोजीनदारीची. विचाऱ्या मधूला यात काय विशेष कमाई होणार? महागाईमुळे पगार फुगलेला वाढे, घेताना मनाला वरे वाढे. पण चरी आल्या-वर महागाईने फुगलेल्या या फुग्यातील हवा हातोहात निघून जाई व फुग्याची पिस-पिसीत पिशवी हाती राही, मधूची कमाई व बडिलांचे पेन्शन यांच्या स्नेहामुळे त्यांचे कसेबसे भागे. दोन वेळची मिळवणी होई एवढेच.

मधुकर मोठा झाला. तरुण झाला. वयात आल्यावर जनराहटीप्रमाणे जे करावे लागते ते करण्याच्या खटपटी सुरु झाल्या. मधुच्या लग्नाच्या बाटाघाडी सुरु झाल्या. ५ वीच्या सर्टीफिकेटाच्या बाट्याला असा काय मोठा बाटा येणार! सून आली की म्हातारपणी तरी कामातून सुट्का ही आईची आशा, मिळवती असली की तेवढाच भार हलका, ही बडिलांची अपेक्षा, घरात की बाहेर असा हा पेच. यामुळे आई-बडिलांत हळुहळू संघर्ष सुरु झाला. वाजरात तुरी असला प्रकार. मुलीचा पत्ता होता कुठे? तोच तर बडिलांना मिळेना. पाच चोपडथाना मिळवती मुलगी मिळणे सोपे नाही. आजकाला गुणस्पापेक्षा पैशाकडे पाहून लग्न होतात. अशावेळी माणसाची किंमत उतरते यात नदल नाही. मधुच्या बडिलांची मिळवित्या मुलीसाठी धडपड. अर्थात मधूचे जेमेना. पण म्हणतात ना जेंद्र दात आहेत तेथे दाणे आहेत. जेंद्र तसण आहेत तेथे तरुणी आहेत. मधु राहत होता त्याच चाळीत दोन गाळे पलीकडे एक गरीव पण सालास कुडुव राहात होते. मधुचाला चार चोपडथा झालेली. रूपाने वरी. मिळवती नव्हती शिवाय गरीवी. महणून रऱडली. मधुचालाच्या बडिलानी मधुकरच्या बडिलाकडे सोई सोईने सोश्रिकीची गोष्ट काढली. मुलगी कामाला चटपटीत, प्रकृतीने ठण्ठणीत, व्यवहाराला सणसणीत व बोलण्यात चतुर नि त्रुणुणीत होती. शिवाय नेहमीच्या पहाण्यातील. आईला घटकदम पसंत. मिळवती नाही हे बडिलांना खटकले, पण पुढे मिळवील असे समाधान गान्न त्यांनी पक्षेती दिला. मधुकर? तो तर रूपालाच मुलला. मधु बोलणाऱ्या मधुचालेली, ती मिळवती नसली तरी मिळतं जुळतं व्यायचं त्यांने ठरविलं. जमलं, बार भरला गेला व एका सुमुहूर्तीवर उडाला. दोहोंचे चार हात झाले, अलं झालं. संसारात चार हात करायला त्यांची जरुरीच. असते. मधुकर संसाराच्या पिंजर्यात अडकला, मधुकर आता मधुकरराव वा पदवीला पावला.

संसाराच्या डावात राजाराणी आले की आईचील गुलाम होतात. उंचरळ्यावरचे माप ओलांडून आलेली लक्ष्मी व २-३ वधीनंतरची गृहलक्ष्मी यांच्यात महू अंतर असते. लक्ष्मी घरात येते तेव्हा माप लवंडून. याचा मुळ अर्थ काहीही असला तरी, आज मी माप लवंडून आले, उच्चा सुगळीच माये लवंडायची आहेत असा असावा, आपला आमचा कथास. रात्री येते ती नव्हेह तर दोनतीन वर्षीनी दिसते ती खरी सून. सून रात्री सारखी घरात शिरते. रात्र कर्णा हळुहळू प्रकाशाला ग्रासते व मग सगळं जग अंधारात बुडवून याकते तशी सुन हळुहळू नव्याला ग्रासते व नंतर कुळुंवियाना अंधारात लोटते. मधुचालेने प्रेमाचा एकका वापरला. मधुकरचा हात गेला. आई-मार्जीच्या तटबंदीला तडे पडले. घरातील आनंद व सुख बाहेर गेले व कुरुकुर, सुरभूर, कागळे व संघर्ष आत अले. मला वेगळं व्यायचय या नाटकाची नंदी मधुचालेकडून वारंवार होऊ लागली. वाढ्य रूपावर लुळ झालेल्या मधुकरला बायकोने आपल्या मायाजालात पूर्ण गुरफटून टाकले. इतके दिवस आईचीलांचा भक्त असलेला मधुकर विभक्त झाला. त्याने राजाराणीचा नवा संसार याटला. मला वेगळं व्यायचयची भैरवी झाली. पण पुढे

करायला गेलो एकची नांदी सुरु होईल याची मायेच्या पांघरुगात गुरफटलेल्या मधुकरला काय करपना ?

आईवडिलांविषयीचे प्रेम, ममता अजूनही मधुकरच्या ठिकाणी होती. पण स्त्रीच्या प्रेमाच्या पांघरुगाळाती ती ज्ञाकली होती, सोनं उकिरव्यात पढलं व मातीने लढवडलं तरी ते केव्हा ना केव्हा तरी चमकणारच. रक्क रक्काला खेचल्याद्येरीज राहिल को? मधुकरला आठवण व्हायची, पण पलीकडे पाहिल्यावर विरवलायची, मधुकरला आईवडिलांना भेटावे असे वाटे, पण 'सरकारची' बँदी होती. तो वंशेवान होता. जेव्हा त्याचे दोनाचे चार हात झाले तेव्हा त्याचे दोन हात गळून पडले व तो हतबल झाला. पुरुषासारखा पुरुष पण स्त्री सारखा भित्रा झाला. दरवेशाने अस्वलाला खेळावाचे त्याप्रमाणे स्त्री प्रेम त्याला खेळवीत होते. मधुबाला सांगे तसे तो वागे, मधुबालाने ताल घरावा व त्या तालावर याने नाचावे. त्यांनी जशी जागा वदलती तशी असली नवेही वदलली, मधुबाला झाली मधुराणी व मधुकर झाला मधुराज, प्रेमाच्या मधुमध्ये राजा राणी डुंबत राहिले.

नवा संसार अत्याधुनिक पद्धतीने थाटण्यात आला. उंची फर्निचर, गाडागिरी, कोचीस तर होतेच पण वाटेल तसे लोक्ता याचे असा सुंदर पलंग होता. घरात वीज खेळत होती. गैस ? अं, तो तर मध्यम वर्गीय वापरतात. विजेची चूल होती. वंब ? हॅट, तो तर जुना जमाना, नवा जमाना गीज्हर होता. पंखा ? कोणीही हळी वापरतो, अर्थ नाही. एअर कंडीशनिंग होता. रेडिओ ? सगळीकडे असतो रेडिओग्राम व रेकार्डर होता. शक्य तितक्या श्रीमंती सुखसोबी होत्या. नव्हती ती घरकामाला वाई. त्यांना ती अडचण वाटे. रिकाम्या वेळात बरिचशी कामे मधुराजाच करी, कामावर वाई तेव्हाच त्याला मोकळी हवा. बाकी सारा बेळ घरात, असं जीवन हे डोईजड, कर्जाला आमंत्रण होय. राजाला कर्ज झाले. कर्जाच्या हस्यात निम्मा पगार जाई. मधुराणी चार चोपड्या शिकलेली. तिला नोकरी मिळणार कशी ? श्रीमंतीची ऐट खारी पण ती राखायला पैसे व श्रम लागतात. याची कल्पना त्या पाखरांना नव्हती, मधुराणीला ती आता कुठे येऊ लागली. दुकान भडबुंजाचे पण थाट बादशहाचा असा हा संसार. मुखाच्या मुगजलात आपण विहार करतो आहोत याची त्यांना अजूनही जाणीच नव्हती. त्यांची चैन व मजा चालूच. सिनेमा पहाण्याचा त्यांना भारी शोक, कारण तेथे अंधार असतो. अंधार हा प्रेमी जीवांचा आश्रय. नाटकात उज्जेड असतो. गैरसेय होते, म्हणून सिनेमापेशा नाटकाला गदी कमी असते की काय न कळे. वथात आणेली शृंगारिक नाटके त्यांना सुखावत. शृंगाराचा आविष्कार करणारे सिनेमा नाटके ते चुकवीत नसत. कॅबरेसाठी तर त्यांचा जीव तुडे अशा प्रकारचे दिवस मजेत, सुखात व आनंदात चालले होते.

लग म्हणजे मौज, मजा, वासनांचा हैदोस असा त्यांचा समज. फुलातला मध चालूच आन्या फुलाखरामुळे फुलाल्य फल घरते याची जाणीच विषयात रमणांच्या रमणीना रहात

नाही. संसारात खचीचा गुणाकार जमेचा भागाकार होत जातो हे अशा तस्णिमीच्या द्यानी कोठून येणार. शेवटी प्रेमाला फळ आले. पुत्ररत्न पद्मरात पडले. व्हायचे ते झाले. तशी मधुबाबला मुलांची आवड होती. पण सध्या नको होती. एक तर प्रेमात अढगळ व 'फॉर्म' की काय म्हणतात तो नाहीसा होतो. यापुढे तरी नको गं बाई! उपचार चालू केले पण कर्म कां चुकतं! दुसरे रस्त आलेच. दोन जिवांची जब्राबदारी आली. खर्च वाढला, महागाई तर टी. बी. सारखी पैसा पोखरत होती. हसे पगाराचे लंबके तोडीत होते ते मुलांच्या प्रेमात रंगून येले. ते एकसेकांच्या व दोघे मुलांच्या प्रेमात व त्यांच्या लाडात इतके गुंग झालें की शेजान्यापाजाज्याचे व भोवतालच्या समाजाचेही त्यांना भान राहिले नाही. प्रेम, मुलं व चैन या तीचाकीवर जीवन चालूच होते. कर्ज वाढलं, हसे जाईनात, बिले थकली, तोही थकला. मग वायदे बाजार, थापाथापी सुरु झाली. कशीबद्दी वरें ढकलीत होते ते, पण चैनीत काही कमी करीत नव्हते.

करायला गेलो एकचा शेवटचा अंक चालू झाला. दिवस सुरु लागला, रात्र येऊ लागली. देणे इतके कुमले की ते देणे अशक्य झाले. वरें रंगाळत चालली होती. खर्च वाढत होता. नुसत्या प्यारावर श्रीमंती शुलवता येत नाही. तगादे लागले. पैसे आणार्यचे कोठून! मधुराजा चेचैन झाला. त्या काळी काही सरकारी लौटन्या नव्हत्या की ज्यावर आशा करीत राहावे. नाही तर नाही. मटका झुगार या पुरातन लौटन्या तर आहेत! मधुकरला पटलं. तो जुगार खेळू लागला. चिरं मटका तिरं मदिरा, मागोमाग मित्र. मधुकरला वाईट लंगत लागली. कोणी सुचवलं पैसा मिळवण्यास चोरीसारखं सुलभ साधन नाही. तो चोन्या करू लागला. एक दिवस नेमका सापडला, चोरी केली भिन्नांनी, पण चिरीभिन्नीचा उपयोग करून ते झाले नामानिराळे. मधुकर अडकला, त्यासा शिक्षा झाली. इकडे घरावर टांच आली. होतं नव्हते ते सगळे गेलं. आई व दोन मुळे उघडी पडली. वेळ आली की बळ येसें. मधुबाला मुळात हुषार पण भलस्याच्च प्रेमाखाली तिची बुद्धि झाकाळली होती. ती जागी झाली. एका कारखान्यात रोजीदारीची नोकरी तिने अरली. कसेबसे दिवस रेटी. दोन वर्षीनी मधुकर येईल, दिवस बदलतील या आशेवर ती जगत होती. सकाळी कामावर आई व संध्याकाळी ती परत येई, मुलाना शिक्षण नाही. झोपडपट्टीची संगत. उनाढक्या-सेरीज उद्योग नाही. गोळ्या, काजू, पतंग यात दंग. पतंगाच्या काटाकाटीच्या खेळात सडकेवरून आवत असता बसचा घडा लागून दोन्ही मुळे खलास झाली. बिचारी मधुबाला आता एकटी राहिली, पोटासाठी कंसंबंसं काम करी. खंगली बिचारी. मुलांमांगे सहामहिनेही तिने पाहिले नाहीत.

मधुकर सुदून आला, सगळी बाताहत पाहून त्याला धक्का बसला. तो वेडा झाला. मधुबालेच्या शोधात गावभर भटके. एके दिवशी रस्त्याने जाताना त्याला इसच्चा धक्का बसला. तो बेशुद्ध झाला. पुन्हा काही शुद्धीवर आला नाही. 'करायला गेलो एक'ची भैरवी झाली नि नाटक संपत्ते.

१०८०८०७०८०७०८०७०८०७०८०

● ३८९ नंवरचा तो हमाल ●

१०८०८०७०८०७०८०७०८०७०८०

— सीताकांत दत्ताराम कामत,

२/२९, “श्री गुरुदत्तप्रसाद,”

धनःश्याम गुप्ता रोड,

विधु नगर, डॉबिवली.

ऑगस्ट १९७१ मध्यील ही घटना, मीझो लोकांन्या सहवासातील मीझोलेंडमधील माझी कारकीर्द संपत्ती होती व पुन्हा: सुंवर्हीला बदली झाली होती. आरिथ्यशील, निष्कपटी मीझो लोकांचा व माझ्या इतर देशांवांचा प्रेमपूर्वक आशीर्वाद वरोर घेऊन मी वा वीर्ध प्रवासाला सुखात केली. मीझोराम ते सीलचर पर्यंतचा प्रवास म्हणजे अक्षरशः तारेवरची कसरत. ड्रायव्हरचा किंचित् कंदोल गेला तर क्षणात त्रु कितो खोल दरीत जाईल ते सांगता येत नसते. शिवाय निसर्गाची पण कृपा पाहिजेच. केव्हा Land-Slides होतील सांगता येत नसते, कशीबशी सुरलीतपणे आमची वस सिलचरला याली. तिलचर ते सुंवर्हीचा प्रवास रेल्वे-गाडीने करावा लागतो. सुरैदवाने एका मिलिरी ऑफिसरच्या मदतीने मला पठकन तिकीट व वर्ध मिळाला. गाही नोटमोठे बोगदे व खोल खोल दन्या पार करीत गोहत्ती स्टेशनजवळ आली. मी नुसताच लेटजेलो होतो. कंयाळवाण्या प्रवासामुळे डोळयावर झोप होती, अंग आंबलेले होते. वेळ सकाळवी ११ ची. पण मी खालीने सांगू शकतो की मी पूऱ्य क्षोपलेलो नव्हतो. अवढायात अक साधारण ५०-५२ वर्षांची फकीराच्या वेशात भगवी कफनी घातलेली आकृती माझ्या डोळ्यापुढे उभी झाली. त्याची दाढी लोंब व शुभ्र होती व हिंदी भाषेत त्याचे पुढील शब्द माझ्या कानी पडले, “बाबू याहांही तर जाव, शहर जग घूमके देखो, याही के कामाक्षा मंदीर का भी दर्शन लो” हे शब्द ऐकताच मी ताडकन उठून वसलो व बघतो तर ती आकृती ऐकदम अहश्य. तसा भी फार नेचैन झालो. मनाला एक प्रकारची हूरहूर लागून गेली. काय करावं समजेना. बदलीवर मी येत होतो. त्यामुळे वरोवर वरेच सामान होते. खाली उतरायचे तर एवढे सामान चाहेर काढायचे, व पुन्हा चढवायचे पुन्हा सीट मिळवणे म्हणजे दिव्य. सर्वच दगदगा. काय करावं काहीच सुनेना. विचार करता करता गाडी गोहत्ती स्टेशनवर केव्हा थांबली ते कळलेच नाही. गाडी थांबल्यावरोवर हमाल आत द्युसले. सर्व

सांगते विश्वास ठेवा, मध्याशी फकीराच्या वेशात दिसला होता त्याच चेहेरे-पट्टीचा एक हमाल, फक्त फरक एवढाच की भगव्या कफनीअैवजी त्याने लाल डगला घातला होता. त्याने चक्क माझी बँग उचलली व खाली उतरला. त्याच्या मागोमाग मला उतरणे भाग पडले. त्या हमालाचा नंबर होता ३४९. भराभर माझे इतर सर्व सामान उतरवृत्त घेतले व कलौंक-सूममध्ये जमा केले व स्टेशनवरच आंघोळीला गेलो. मनसोक्तपणे आंघोळ उरकून बाहेर आलो तोच एक भयंकर दुःखद वार्ता कानावर आली. ज्या गाडीतून मी आळो होतो ती गाडी आठ किलोमिटर पुढं जाताच तिला अपघात झाला. वरेच प्रवासी मृत्यूच्या जबड्यात तर किंत्येकजण जखमी. ही बातमी वाच्यासारखी सर्वत्र पसरली. माझे प्राण वाचवल्यावदला मनोमन कुलदैवतेचे मी आभार मानले व मला जबरदस्तीने खाली उतरविष्णास भाग पाढणाऱ्या त्या हमालाचा सर्व स्टेशनवर शोध केला. पण तो हमाल कुठेच सापडला नाही. ३८९ नंबरचा हमाल त्या स्टेशनवर नाहीच असे सांगयात आणे. तर मग मला जबरदस्तीने उतरविष्णास तो हमाल कोण? काहीच उलगडा होऊ शकला नाही. मला झालेल्या दृष्टांतप्रमाणे मी गौहती शहर फिरून पाहिले व तेथील कामाक्षामातेचे दर्शन घेऊन दुसऱ्या दिवशी पुन्हा पुढच्या प्रवासास सुरवात केली. गाडी नाशिकला पोचल्यावर पुन्हा एक प्रकारची दूरदूर मनाला लागली. त्यामुळे तिथे उतरलून मी कोपरगावमार्गे शिंदीला श्रीबाबांच्या दर्शनास गेलो. आणि काय आश्रय! मला गोहत्री येथे दिसलेला तो फकीर, तो हमाल आणि समोर असुलेला तो भव्य पुतळा एक आणि एकच असल्याची मनोमन खात्री झाली. बाबा खरोखरच योर दुस्रे उपकार. अशा तंहेने ध्यानी मनी नसताना माझी शिंदीला झालेली ही पहिली बारी. त्यानंतर नियमीत मी शिंदीला जातो. माझ्यावर अनेक संकटे आली आवेदू, पण बाबांचे नाव घेताच ती कुठच्याकुठे पार उडून जातात. खरोखर बाबा तुझी लीला अगाध आहे.

श्रीसाईभक्तांनो इकडे लक्ष द्या—

श्रीसाईनाथ डिरेक्टरी म्हणजेच

श्रीसाईबाबांचे कोण, कुठे ?

श्रीसाईबाबांचे भक्त भारतभरत्व नव्हेत तर जगात सर्वत्र पसरलेले आहेत. वा सर्व बाबाभक्तांची नावे व पत्ते एकच करण्याचे कार्य श्रीसाईलीलेने सुरु केलेले आहे. प्रथम सुंबई-महाराष्ट्रातील साई-प्रेमींची नावे-पत्ते एकच करून ते प्रथम टंकलिखित करून व्यवस्थित चांगून साई-प्रेमींना पुरविले जाणार आहेत. वा कामी आपले संपूर्ण सहकारी अस्यावश्यक आहे. आपण हे निवेदन वाचतातच एका पोस्टकार्डवर पुढील विचारलेली माहिती योग्य त्या तक्त्याप्रमाणे त्वरीत लिहून पाठवावी ही विनंती. माहिती पाठविणाऱ्याचे वय बीस वर्षांपेक्षा कमी असता कामा नये. एका व्यक्तीला एकच काढू पाठविता येहील. कुटुंबातील अनेक व्यक्ती साईभक्त असतील तर कुटुंब प्रमुखांनेच काढू लिहून पाठवावे व शेवटी इतरांचा उल्लेख करावा. आपले पोस्टकार्ड पाठविण्याचा पत्ता—संपादक : श्री साईलीला (श्रीसाईनाथ डिरेक्टरी), साईनिकेन, डॉ. आंबेडकर मार्ग, दादर, सुंबई ४०००१४.

माहिती पाठविण्याचा तक्ता :—

संपूर्ण नाव (प्रथम आडनाव)	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***
संपूर्ण पत्ता	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***
वय	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***
शिक्षण	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***
सध्याची नोकरी / धंदा / व्यवसाय इ.	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***
कुटुंबातील इतर साईप्रेमी मंडळी	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***
शिर्फीस प्रथम मेट	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***

श्री साईभक्तांची खानेसुमारी करण्याच्या दृष्टीने वा माहितीचा उपयोग होणार असूल श्रीबाबांच्या येत्या साठाव्या महानिर्वाण उत्सवातही खूप उपयोग होणार आहे. याशिवाय साईभक्तांना फवाने मैत्री आणि भक्ती साधण्यासाठी या माहितीचा फार मोठा फायदा होणार आहे. माहिती तक्ता पाठविण्याची अंतीम तारीख ३१ मे १९७६ ही आहे.

रंजक पादितीपूर्णी लेख

संतचूडामणि

भगवान् आणि अब्दुल

श्रीसाईबाबा

मरहम खाँसाहेब

करीमखाँ

निवेदक :— संगीताचार्य ए. बाळकृष्णचूडा कपिलेश्वरी,
संगीतक श्री अरस्वती संगीत विद्यालय,
स्वप्निक हाऊस, १८५ डॉ. भडकमठर मार्ग, मुं. ७

खाँसाहेब अब्दुल करीमखाँ भारतीय किर्तने एक श्रेष्ठ गायक होऊन गेले. ते किरणा वराण्यातील सुरेल गायक म्हणून विस्थापित होते. १९३७ साली ते पैगंबरवारी झाले. हवात असताना ते असे काही दर्दी गवई होऊन गेले की त्यांच्या नावाचा उचार हीच संगीत शौकिनामधे एक विलक्षण जाढू मानली जात असे. त्यांचे गाणे ही एक अशी मोहिनी होती की जिच्यामुळे 'ब्रह्मानंद सहोदर' असा आनंद ओत्यांना प्राप्त होत असे.

१९१४ साली अमलनेरच्या श्रीमंत प्रतापशेटजींनी त्यांना एकदा निमंत्रण दिले. व त्यांचा दोन वैठकी करून

त्यांना योग्य विदागी, वत वगैरे देऊन त्यांचा बहुमान केला. खाँसाहेबांचा तिथे तिसरा जलसा चो झाला तो जाहीर होता. या जाहीर जलशात शिरदीच्या श्रीसाईबाबांचे अनेक भक्त आलेले होते. त्या सर्वोना खाँसाहेबांचे गाणे खूप आवडले. त्यांनी खाँसाहेबांना श्रीसाईबाबांचे दर्शन घेऊन त्यांची आपण सेवा करावी असे सांगितले.

अब्दुल करीमखाँना सुखवातीपासून साधू-संतांच्या सहवासाचे वेड होते. श्रीमंत प्रतापशेट व इतर साहित्यकांनी शिरडीबद्दल संगीताच त्यांनी आपले मालेगाव व अन्य ठिकाणचे कार्यक्रम रद्द करून शिरडीस जाण्याचा निर्णय घेतला. प्रतापशेट व नागपूरचे श्रीमंत बुढी व धनवटे इ. मंडळींनी खाँसाहेबांना प्रवासाची सोय करून शिरडीस पोचवले.

त्यावेळी आताची शिरडी व तेब्बाची शिरडी यात जमीन अस्यानाचे अंतर होते. रुंवर दाट जंगल, रातकिड्यांची किरकिर, रस्ते नाहीत, साप किऱ्याची भिती फार

केटा बांधलेले अबदुलकरीम खाँ व त्यांचे बंधू अबदुल हक्क

बाबांच्या संवर्धीची बारोकसारोक गोष्टीची विचारपूस इतरांकडे केली खरी पण एवढ्यातच साईबाबांची कृपादृष्टी खांसाहेबांवर झाली. बाबांनी खांसाहेबांची चौकशी केली व त्यांना एखादे भजन अभंग म्हणून सांगितले.

खांसाहेबानी तंबोरे बगैर आणण्यावृद्धल विचारताच साईबाबा म्हणाले, “आता हस्तार मंग ! आटा तसाच गा. लय वरूत झाल्याथ. एकाद मराठी गीत येताय का नहाई. म्हण म्हण तसाच.”

खांसाहेबानी त्या भजनी मंडळीच्या बाढ्यातच “हेचि दान देगा देवा” हे भजन पिलू रागात, राग विस्तार न करता अर्धी तास अद्या लऱ्हने आढळवला की उपस्थित मंडळी तर हेलावलीच, पण साईमहाराजसुद्धा इतके तळीन शाले की ते डोळे निस्त्रै एकाग्रतेने ऐकत होते.

खांसाहेबांचे गावन संपर्ल्यावर डोळे उघडून साईबाबा म्हणाले, ‘काय कोण कसा गावला हा मुसलमान ! घरे दान असा मागतो. हाय की आवसं वाटते ‘वघ’ नाहीतर तुमी लोकानो दान देवे नाय तर मारतो वघ. तुम्ही लोक तर “हेचि दान देगा देवा” म्हणून वोवल्या मारता.’

त्या दिवशी केवळ खांसाहेबांच्या गाण्याच्या कार्यक्रमामुळे श्रीबाबांच्या रात्रीच्या आरतीला अर्धी पाऊण तास वेळ झाला. आरती बगैर झाल्यावर साईबाबा खांसाहे-

शेतवाढीमुळे चिखल भरलेला अद्या एका ठिकाणी एका चौकीत पेटखा छुनीसमोर हातात चिलीम घेतलेली साईमहाराजांची भूर्ती बसलेली असे. खांसाहेब उतरले ते कोते पाटील यांच्या घराच्या ओटीवर, पण त्या दिवशी सायंकाळपर्यंत खांसाहेबांना साईचे दर्शन झालेच नाही. लित्याप्रमाणे सांकाळी नेहमीची भजनमंडळी व गावतील काही दर्शन घेणारी मंडळी साईबाबांच्या चौकीसमोर जमली. त्यात खांसाहेब व त्यांची मंडळीही बसलेली होती. साईबाबांचे पहिल्या प्रथम दर्शन घेताच खांसाहेबांची मनोमन खात्री झाली की ही व्यक्ती काही कमी नाही, पूर्ण देवासक्त व्यक्ती आहे. खांसाहेबांनी

बांकडे बळून म्हणाले, “आता हथून इतक्यात जायचे नाही वर का ! धरची चिंता करायची नाही. सगळे ठीक होईल आणि हे पहा कोतोबा या गवयांची बादशाही ख्यवस्था ठेवा.”

दुसऱ्याच दिवशी सकाळी प्रतापशेठजींचा भाषूस खांसाहेवांनी तार बेऊन आला. सावेली शिरडीला डाकधर नव्हते. अमळवेरला कार्यक्रम होता व पोस्टकचेरी होती म्हणून त्यांच्या परन्ही ताराबाईने तार केली होती. “गुलबकावली (गुद्दताई) खूप आजारी आहे परत या.” गुलबकावली म्हणजे खांसाहेवांची कन्या. आज ती ह्यात आहे.

खांसाहेवांनी तार साईबाबांना दाखविली. पण बाबांनी चिंता न करण्याबद्दल सांगून सगळ्यांनाच शिरडीला बोऊन येण्यास सांगितले. बाबांच्या आजेप्रमाणे खांसाहेवांनी रामकृष्ण शिरोडकर व रामकृष्ण बोडस या दोबा आपल्या परिचिताना पुण्यास पाठवून सर्वोनामच शिरडीला आणवले. आश्चर्यांची गोष्ट अशी की त्या सर्वांच्याबरोबर खांसाहेवांचं लाढका कुत्रा टिपूमिया हा पण आला. हा टिपूमियां खांसाहेव बैठकीला किंवा रिजायता वसले की त्यांच्या समोर येऊन वसे व कित्येकदा तर तो स्वर पण आलवी.

खांसाहेवांच्या १५-२० मंडळींचा मुक्काम कोते पाटलांच्या घरीच होता. ताराबाईने पाटलीणबाईना सांगितले की, “आमचे स्वयंपाक पाणी आम्ही करतो. आमचा मनुष्य आहे शिवाय मंडळीही खूप आहेत.”

पण त्यावर पाटलीणबाई म्हणाल्या, “बाई तुमी म्हणता तसें कराया मला महाराजांचा हुक्म न्हाव, तुमची बडदास्त ठेवाचा हुक्म हाये. तवा तुमी आमाला हवं नको ते सांगा. आमी करू.” यावर ताराबाईचा नाईलाज झाला. पाटलीणबाईनी विचार-पूस केली तेव्हा ताराबाई पण गात असल्याचे त्यांना समजले.

दुसऱ्या दिवशी ताराबाई शिरडीस पोक्ताच आपले सारे काही विधी आटोपून गुलबाईला साईबाबांच्या पायावर आणून तिने घातले. गुलबाई अगदी वेहोष होती, इतर्की की परत पुण्याला जाईल की नाही ही शंका होती. पण साईबाबांनी चमत्कार दाखवला. गुलबा पायावर घालताच त्यांनी तिच्या तोंडात गुलांचा खडा व चिलमीतील उदी बालून तीर्थी पाजले आणि काय आश्चर्य पहा ! वेहोष गुढ अगदी खडखडीत वरी झाली. खांसाहेवांसहीत सान्या सान्यांनी बाबांची कक्षणा भाकली, प्रार्थना केली व जाप्याची परवानगी माणितली.

पण खांसाहेव मंडळींना साईबाबांकडून जाण्याची परवानगी चांगली दहा दिवस-पर्यंत मिळाली नाही. मुक्कामाच्या सातव्या दिवशी हो, नाही करता करता ताराबाईने रियाज केला तेव्हा “शेवटची विनवणी संतजनी परिसावी” ही विनवणी भैरवी रागात सकाळचे प्रहरी म्हटली व नंतर “घालीन लोटांगण वंदीन चरण” हे एकाग्रतेने म्हटले,

त्यासुके सारेच श्रोते अक्षरराः खूप क्षाले. स्वतः साईबाबा तर हर्षित क्षाले, अति आनंदीत क्षाले.

खांसाहेबांना पुण्यातत्त्वा आपस्या विद्यालयाची चिंता वाटत होती. अर्तेद्वय साहैनी त्यांच्या मनर्त्तांत ती व्यथा ओळखून म्हटले, “आता जायची ओढ लागली न, तवा पुण्याला जाऊ नको, आता वन्हडकडं जा. भले हैंदिल. आता क्षपाशीचा हंगाम आये.” खांसाहेबांनी त्यांच्या आजेप्रमाणे करण्याचे ठरविलं व बरोदर दहावे दिवर्णी झासाहेब मंडळीना जाण्याची फरवानगी मिळाली. बाबांनी कोते पटलांना संगितकै, “उद्या याला परवानगी आहे, तेव्हा याचे तंत्रज्यावरचे गाणे होऊ थां. गावातत्त्वा मंडळीना बोल्या, समधाना ऐकू था.”

त्या रात्री खांसाहेबांनी आपली बैठक जमविली. वरीच मंडळी जमली होती. सकोरीहून उपासनी बाबांची भजनी मंडळी कण आली. दीशिवाय अमळनेरचे प्रतापशेट, नागपूरचे धनवटे, श्रीमती तुटी, पोफलेसाहेब आणि श्रीरामपूर, कोपरगाव इ. ठिक-ठिकाणाहून मंडळी आली होती. खांसाहेबांनी साईबाबांच्या भजनी मंडळीना बाबांची आवडांची भजने, अभंगा इ. विचारन देऊन ते पाठ केले होते.

प्रत्यक्ष वैठकीत खांसाहेबांनी प्रथम दरवारी कानडातील “और नहीं कदू काम की। मैं भरोसे अपने राम की” हे पद अर्धा एक तास उत्कृष्टपणे गाऊन झाल्यावर साईबाबांना असंत आवडणारे असे भजन “जे का रंजले गांजले, त्वासी म्हणे दो आपुले” हे तन्मयतेने म्हटले. त्यानंतर संत कवीर्जीचा दोदा “इस तन धन की कौन बढाई। देवत नैन मैं भिट्टी मिलायी।” हे जोगीया रागात म्हटले, शेवटी पिलू रागात “काया कैसी रोयी तजो दिशो रे प्राण।” हे उंच स्वरात गाण्यास सुस्वाद केली. खांसाहेबांची ही सारी गाणी व एकंदरीत कार्यक्रम श्री साईबाबांना खूप खूप आवडला.

रात्री दीड वाजता कार्यक्रम संपला. तेव्हा बाबांनी खांसाहेबांना जबळ बोलावून त्यांच्या दोक्यावर हात ठेवून आशीर्वाद देऊन पाठीवरून हात फिरवला. आणि चांदीचा एक रुपया देऊन सांगितले, “हा रुपया खर्च नकोस, नेहमी खिशात ठेव.” तरेच ताराबाईस पाच चांदीचे रुपये देऊन ते पेटीत ठेवण्यास सांगितले व परातमर पेढे तिच्या घोटीत घातले.

आणि अशी ही गोड सृती हृदयात ठेवून खांसाहेब मंडळीनी शिरडीचा निरोप घेतला. त्याबेळी पाठलीणबाईनी दोन डृश्यन भाकन्या व मोठा डवा भरून लसणीची चटणी आणि भला मोठा लोण्याचा गोळा बांधून बाटेसाठी शिरोरी दिली. भल्या पहाडे कोपरगाव गाडून मभमाडमाणे ही मंडळी बाबांच्या सांगण्याप्रमाणे नागपूरला पोचली व नागपूर येथे करीमलांची आणि तेथेले ख्यातनाम संत श्री ताजुदीन बाबा यांचेशी मुलाकात क्षाली. ताजुदीन बाबा हे श्री साईबाबांचेच समकालीन होत.

महिमा महाराष्ट्राचा

महाराष्ट्रात केवळ गोदावरी नदीच वाहत नाही तर तिच्या रूपाने साक्षात् अक्षरगंगाच वाहते आहे. या गंगेत स्थान करण्याचे देवदुर्लभ सौमाण्य महाराष्ट्राला लाभले याहुन आणखी काय हवे ! महानुभाव पंथाचे संस्थापक चक्रधरस्वामी म्हणूनच महाराष्ट्राचे सौभाग्यस्तौत्र असे गाठात : —

“ महंत राष्ट्र म्हणानि महाराष्ट्र : महंत म्हणजे थोर :
 महाराष्ट्र सात्विक : देशवे जड चेतन पदार्थ तेहि
 सात्विक : तेथे असता शारीर, मानसिक,
 कृबृजीच उपद्रव उपवर्ति : अणिक देशी
 शारीर, मानसिक उपद्रव उपजला असे, तो
 महाराष्ट्री असता शमे : येथचा अज्ञोदक्षी शमे :
 देशचा व्यौपथी शमे : येथचा वारा झाडे पाऊस
 तोहि सात्विक : तेणे सकळ उपद्रव शमेति :
 महंत भयंजे निर्दोष : आणि एक निर्दोष
 होती, परि सगुण नव्हेति : महाराष्ट्र निर्दोष
 आणि सगुण : तेथे असता अनाचार
 करावयाची बुद्धि नुपजे : आणि
 उपजली तरी करू न व्हाइजे : आपण
 अनाचार न करी : आणिकासि करू
 नेशेति ते महाराष्ट्र : धर्मसिद्धि
 जाई ते महाराष्ट्र : ”

संग्राहक — वाळकृष्ण सदाशिव धामणकर
 सहकार नगर, विभाग ३, इमारत क्रमांक २/३३, चेंबूर ७१

मासिक भक्तिसंगम

धर्म, तत्त्वज्ञान, संत-सत्पुरुष व देव देवता यांचा मधुर संगम—

संपादक — श्री. सुधाकर सामंत,	चा. वर्णणी रु. दहा
योगमवन (जावळे बिलिंडा) २ रा मजला, १८ ई, भवानी शंकर पथ,	
	दादर मुंबई ४०००२८

नवे सदर

वाचकांचा पत्रव्यवहार

“साईंलीला” हा मासिकाच्या माध्यमातून योगीराज श्री सद्गुरु साईनाथ महाराजाविषयी अनेक भक्तचे चमत्कार तथा साक्षात्कार जनतेसमोर मांडण्याचे महान कार्य संपादक — कार्यकारी संपादक, लेखक तथा कवि ही जी मंडळी करीत आहेत त्यांस माझे शतशः धन्यवाद !

तद्वत्तच

संत हे एकच हा आपला विशाल दृष्टिकोन आपल्या मासिकातील श्री संत गुलाबबाबा काटेल-कोलद, सती अनुसया माता, पारडसिंगा, अवलिया श्री संत ताजुद्दीन बाबा, नागपूर या इतरही संतांविषयीचे लिखाण आपल्या मासिकातून वारंवार प्रसिद्ध आल्यामुळे आभूतांस पदावयास मिळते. हथावढला आपण गौरवास पात्र आहात.

विशेषतः मला सांगावेसे वाटते की, ‘श्री साईंलीला’ मासिकाचा जास्तीत जाल प्रचार ब्हाष्या या उद्देश्याने मी स्ततः कार्यरत असून सगळ्या पाठकांशी माझी नम्र विनंति आहे की त्यांनीचुद्धा या दिशेने पाऊल उचलल्यास श्री साईंचा अधिकाअधिक कृपावर्षीव होईल.

कवि — दा. ना. देशमुख
रामजी पहेलवान वाढा, सक्रदरा रोड,
चिंटणीसुरा, नागपूर

(श्री साईंलीलेतील लेख-कविता इ. मज्जकूराचा अभिप्राय दर्शविणारी
पत्रे संपादकांकडे अवश्य पाठवावीत त्यांचा परामर्ष या नूतन सदरातून
अवश्य घेतला जाईल. —संपादक)

३९

नोंदणीच्या अखेरच्या तारखेत एक महिन्याची वाढ

येत्या गुरुपौर्णिमेस
पुस्तकरूपाने प्रसिद्ध होत आहे—

* श्री साईनाथ *

(श्री साईलीलेतून क्रमशः प्रसिद्ध झालेके ललित चरित्र)

लेखक : र. श्री. पुजारी, पुणे

- सुवारित व वाढीव आवृत्ती. पृष्ठे सु. ४०० (क्राऊन)
- प्रकाशनपूर्व सबलतीची कि. रु. द्व्यापारी.
- नोंदणीची अखेरची मुदत : ३२ मे १९७६.
- १ जून १९७६ पासून कि. रु. पंधरा.
- प्रत घरपोच हव्ही असल्यास व्ही. पी. च्या प्रत्यक्ष खचाइतकी (सुमारे ३ रु. प्रतीस) व्ही. पी. करू. ती सोडवून घ्यावी. प्रत आमचेकडे समक्षही मिळेल.
- मनिअॉर्डरने आगाऊ पैसे पाठविण्याचा पत्ता : र. श्री. पुजारी,
जयश्री प्रकाशन, (पेस्टोट भुलांच्या भावे स्कूलसमोर)
९९२ सदाशिव पेठ, पुणे-३०

શિરડી-વૃત્ત-માહે માર્ચ ૧૯૭૬

માર્ચ મહિન્યાત શ્રી સાઇવાચચી દર્શનાકરિતા બાહેરગાવચી ભક્ત મંડળી નેહમી-પ્રમાણે બહુસંખ્યેને આલી હોયી. કાહી કલાકારાંની શ્રીચૈપુષ્ટે હજેરી દિલી તી ખાલીલપ્રમાણે :—

દુર્લિતન — ૧) શ્રી ગ. વિ. બોશી શાલી સંસ્કાર, યાંચી કીર્તને નેહમી-પ્રમાણે જાણી. ૨) હ. મ. પ. કાયલેશ્વર સોનવણે આલુંદી.

દ્રવ્યાઙ્ક — ૧) હ. મ. પ. લક્ષ્મણશ્રી વાઘવાઈ શિર્ડી.

અંગ્રા, ગાંધી વાદ્ય — ૧) શ્રી કલાવતી દેવી ભજની મંડળ, લક્ષ્મીવાડી. ૨) ત્વામી રામનંદ વેલ્લગાવ. ૩) શ્રી. વાબૂરાબ વિ. વાંદિબંડેકર સુંબાઈ. ૪) શ્રી. ગોપાલ વિ. ગાંધે સુંબાઈ. ૫) શ્રી. ઇ. એ. મ. અનંતિંગ, પુણે. ૬) શ્રી. શ્રીરામ વિ. સાતંડેકર, સુંબાઈ. ૭) શ્રી. લક્ષ્મીનારાયણ નાગપૂર. ૮) શ્રી. ચંદ્રશેખર જ. ગાડગીળ પુણે. ૯) શ્રી. અસલમજાન, પુણે. ૧૦) શ્રી. રામભાડ કદમ પુણે. ૧૧) શ્રી. વિષ્ણુ ક્ષીરતામર સોલાપૂર. ૧૨) શ્રી. દત્તા કુલકર્ણી સોલાપૂર. ૧૩) શ્રી. નંદૂ. જ. થોરસે માલગાવ.

ગુદીપઢવા — ગુદીપઢવા નવીન બધારિભાનિમિત્ત સંસ્થાનતર્ફે શ્રીસાઇવાચારાંના મહાઅભિષેક કરુન મંદિરાચે કલસાંજવળ ધવજારોહણ કરણ્યાત આલે. સાયંકાલી શ્રીચ્યા રથાંચી મિરબણૂક ગાવાત્ન ફિરુન આલ્વાવર રાત્રી હરિકીર્તન કાર્યક્રમ જાલા.

સન્માનનીયાંચ્યા ભેટી :— ૧) મા. શ્રી. વી. જે. ખાતાળ વિધી ન્યાય વ પાઠબંધારે મર્ની, મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય ૨) મા. શ્રી. એન્. કે. પારેખ, સિટી સિવિલ કોર્ટ, જુજ સુંબાઈ. ૩) મા. પી. સી. શ્રીવાસ્તવ ઇનકમ ટોક્સ કમિશનર દિલ્હી. ૪) મા. શ્રી. વિલાસરાવ પાટીલ પ્રાંત ઓફિસર સંગમનેર. ૫) મા. શ્રી. કુકરેજા આય. જી. પી. મધ્યપ્રદેશ. ૬) મા. શ્રી. કાંબળી ડિસ્ટ્રિક્ટ સેશનસ જુજ ઠાણે. ૭) મા. શ્રી. મેજર જનરલ આય. એમ. રા. રા. જનરલ ઑફીસર કમાંડિંગ ગુજરાય વ મહારાષ્ટ્ર, સુંબાઈ.

સંતાંચ્યા ભેટી :— ૧) સંત ગજાનન મહારાજ શેગાવ યાંચી પાલસી દિ. ૧૬-૩-૭૬ રોજી ગિર્ડીંત સાઇમંદિરાત આલી ત્યાવેઢી, શ્રીસાઇવાચા સંસ્થાનતર્ફે પુષ્પહાર ઘાલુન પાલખીચે સ્વાગત કેલે.

હવાપાણી :— શિરડી યેથીલ હવાપાણી ઉચ્ચમ અસૂન રોગરાઈ કાહી નાહી.

આરાધના

જયાચ્યા સુખી નિત્ય અસે સાઈ નામ
તયાચે સહજ સાધ્ય હોઈલ કામ ।

સાઈ સાઈ રહ્ણેલ જો ઠાથી ઠાથી
તો હા ભવસાગાર સહજ તસ્ની જાઈ ।
ગર્ભેલ જો નિત્ય થોરવી બાવાંચી
લ્યાલા ના ઉરે દુઃખ ચિંતા કશાચી ।
ઢેવી ડોકે જો સાઈ ચરણાવરતી ।
મની વાટે લ્યાસ મિળાલી આજ સુકૃતી ।

— કુ. શોભા આલ્ફ્રેડ
૪/૭૨, ભારતીય વિદ્યા ભવન,
દચ્ચારામ લાડ માર્ગ,
લાલબાગ, સુંબઈ નં. ૧૨.

ઉઠી ઉઠી સાઈનાથા !

ઉઠી ઉઠી બા શિરડીચ્યા સાઈનાથા દારી વૈષ્ણવાચા મેલા ।
દાઝની સુખકમલા કરી કૃતાર્થ યા જના
પૂર્વ ક્ષિતીજેવરી નિશા રેંગલી ઉપા હોઝની
હાસી કમલે બેઝની આલી ભક્તીચી
ઉઠી ઉઠી બા શિરડીચ્યા સાઈનાથા દારી વૈષ્ણવાચા મેલા ।
દાહી દિશા પાહસી વાટ તુસી હોઝની આસક્ત
બેઝની હા કટીવરી મંગલસેચે ઘટ
ભિમાચંદ્રમાગા તિષ્ઠતી દારી તુલ્યા પાદક્ષાળનાર્થ
ઉઠી ઉઠી બા શિરડીચ્યા સાઈનાથા દારી વૈષ્ણવાચા મેલા ।
દાઝની સુખકમલા કરી કૃતાર્થ યા જના

— સૌ. કલાવતી વ. ચવહાણ
અંગાવાઈ મિસ્થી નિવાસ,
સેનાપતી બ્રાપટ માર્ગ, દાદર, સુંબઈ નં. ૨૮.

६८

साईंचे रूप

गोड तुझे नाम गोड तुझे रूप
 साईंचे स्वरूप दिसते अंतरी ॥१॥
 राम रूप पाहता आशेष्या नगरी
 दिसते समोरी सिंहासनावरी ॥२॥
 द्वारका माईंत कृष्ण तो मुरारी
 सेरडींत आहे साईंलीला सारी ॥३॥
 अज्ञा मालीक म्हणे चारंवारी
 भेद भाव नाही तथा महाद्वारी ॥४॥
 नद्या नाले सर्व मिळती सागरी
 भक्ताचा कैवारी आहे अद्यवारी ॥५॥
 मनो भावे करा तथा सेवा चाकरी
 साईं नाम घेता आस होय पुरी ॥६॥
 साईं तो विठ्ठल सेरडी पंढरो
 नाम जप गाता करावी ती वारी ॥७॥
 दत्तु म्हणे भाव ठेवा सैऱ्डरी
 जाल उद्धरी मोक्ष छारी ॥८॥

साईंसेवक : दत्तात्रेय महादेव मोरे
४७० शिवाजी नगर, पुणे ५.

मनात मूर्तीं तुझीच वसू दे

साईंनाथ मनात मूर्तीं तुझीच वसू दे, औसेच होऊ दे ॥१॥
 हत्तभाग्य लेथे ग्राणी सेवा घडो तथाची ।
 जनता जनाईनाची तैसाच तुझ्या भक्ताची ।
 तुझ्याच रूपे सर्व हे इष्टीस पहू दे ॥२॥
 संसार सागराच्या भ्रामात फिरती सारे ।
 तुझेच अंशवोर लाजार फिरती कारे ।
 सर्वांच्या मनात भक्ती, तुझीच जहू दे ॥३॥
 भक्तजन तुजसी जोहूनी हात बोले ।
 अज्ञान या जनाशी ताळन तुच्च न्यावे ।
 तुझ्याच ध्यास त्यांना, दिनरात घहू दे ॥४॥

- सुदाम रा. उघडे
 मु. सायखेडा (ग्राम),
 पो. गोडगाव, ता. दारबदा, जि. यवतमाळ.

सर्व साक्षी माझे बाबा

साई माझा असता
 कोणाचीच भीती
 काय सांगू भक्ता
 लाची माझी प्रीती ॥ १ ॥
 माझ्या साईचे हे रूप
 आनंदाचे ज्ञान स्वरूप
 जाळुनीया अंतर्यामी
 देहाच्या त्या दिव्य वाती ॥ २ ॥
 शिरडीच आहे माझे
 सुखासीन घरदार
 उल्हासीत मन माझे
 ओवाढून पंचारती ॥ ३ ॥
 सर्व साक्षी माझे बाबा
 नमस्कार चरणे माझा
 देह नाही तुझा दूजा
 चरण कमळ माझे माथी ॥ ४ ॥

— शशिकांत थ. तोऱ्डवळकर
 डी/२६, मेघवाडी, ल्यलबाग,
 डॉ. राव मार्ग, मुंबई १२

निर्माता तू ठावे

काण्ठी पापाणी, जर्ली स्थली तू देहीं,
 वास्तव्य करि तरी, देखुनि भाव भलाही !
 आणुनी आपदा, घेसी भक्त-कसोटी,
 संकटी रक्षिसी, नाम धुमे ज्या ओढीं !
 कीर्तीच्या शिखरी, बैसविसी भक्तासों,
 ठासळू न देशीं, तू त्या अठळ पद्मासी,
 चल अचल सृष्टोचा, निर्माता तू ठावे,
 स्तवनात तुश्या हे, अवचित करहि शुलावे !

— लक्ष्मीतनया

स्मरा नित साईंप्रभूचे नाम

[श्री साईंबाबाच्या नामसंकीर्तनाने या गीतमालेचा मंगलाचरण आळवु के शिरडीचा तो श्यामल हरी अद्यापही संसाराच्या त्या यमुनेच्या काढी आपल्या दिव्य लीला उघळीत उभा आहे. त्या प्रेमस्वरूप प्रभूचे मंगल नाम आज इपरंगसे सर्व गंधाने सुरंगंधित होवो. त्या दिव्य नामरसात अमृताची गोडी एकवटी. सान्या निमुक्तनाल साईंनामाच्या संगीतमय सप्तस्वरांशी ताळ धरून नाचू दे. देह, मन, बुद्धी, प्राण आणि अहंकार यांचा नामरसात तथ घडू दे. कंठ दाटू दे, हृदय भरू दे, नेत्र झरू देत, रोपांचाने अंग अंग मोहरू दे. या नामावून साक्षात् वैकुंठपीठ आपल्या संगुण साजिन्या रूपासह प्रकटू दे.]

स्मरा नित साईंप्रभूचे नाम । संसाराच्या यमुनातीरी खेळत हा घनःश्याम
रूप रंग रस स्पर्श सुरंगंधित
या नामाची अखंड संगित
काळ धरूनिया ताळ गाऊ दे नाम बेदू अभिराम ॥ १ ॥ (स्मरा नित.)
प्रमुनामाचे पार्या पैंजैण
तोळित सहगम नाचो त्रिभुवन
नाम रसातुन समरसु दे या लात सुरांचा साम ॥ २ ॥ (स्मरा नित.)
मूरुंग, बीणा टाळ झडू दे
अस्तित्वच संगीत घडू दे
नामासंगे झंकारू दे अद्वे अंतर्याम ॥ ३ ॥ (स्मरा नित.)
या नामाची अवीट गोडी
अमृत रसाला कलू वा थोडी
नाम नसे, हा प्रमुचरणावर एक अखंड प्रणाम ॥ ४ ॥ (स्मरा नित.)
कंठ भरू दे, हृदय क्षरू दे
जीवन अवधे नाम उरूं दे
जीव भाव हरवून घेऊ दे प्रेमरसात विराम ॥ ५ ॥ (स्मरा नित.)
भगवंताचा भंगल महिमा
परि नामाची त्याला सरिमा
नामामुक्ती रूप घेऊ दे वैकुंठाचे घाम ॥ ६ ॥ (स्मरा नित.)

— चकोर आजगांवकर
वाय ११/१६९ गव्हर्नर्मेंट क्वार्टर्स
बांद्रा (पूर्व) मुं. ५१

श्री साई - वन्दना

हे देव, दथालु कृपानिधि ग्रभु,
 सद्गुरु समर्थ साई प्रणाम ॥
 तुम विष्णु, ब्रह्ममय, शिवस्वरूप ।
 तुम ज्ञान - भक्ति - वैराग्य रूप ॥
 निर्मलिय कीर्ति, श्री, यश शोभित
 सद्गुरु समर्थ साई प्रणाम ॥ १ ॥
 तुम काम - जयी, मद, मत्स - जयी ।
 तुम क्रोध, लोभ पुनि मोह - जयी ॥
 अनुपम सारल्य, घमंड - शून्य,
 सद्गुरु समर्थ साई प्रणाम ॥ २ ॥
 तुम शुश्र, ज्योत्सना-मय, निर्मल ।
 तुम लीलामय अतिप्रिय - विष्णुल ॥
 जगती - जन - जन के पूज्यनीय,
 सद्गुरु समर्थ साई प्रणाम ॥ ३ ॥
 तुम आत्मलीन, निर्द्वन्द्व, सदा ।
 तुम नित्य सत्त्विदानन्द सुदा ॥
 शरणागत के आश्रयदाता
 सद्गुरु समर्थ साई प्रणाम ॥ ४ ॥
 तुम चुद्ध, शांच, निस्तीम, सरल ।
 तुम आदि - अंत से परे निखिल ॥
 अति क्लान्त दुखित के दुखनाशा,
 सद्गुरु समर्थ साई प्रणाम ॥ ५ ॥
 तुम पूर्ण मनस्ती, करुणामय ।
 तुम प्रखर, शक्तिघर, महिमामय ॥
 भक्तों के बुधि - विकेक - दाता,
 सद्गुरु समर्थ साई प्रणाम ॥ ६ ॥
 तुम योगीश्वर, महिमा भंडित ।
 तुम वीतराग, निष्ठ्यह, पंडित ॥
 भयभीति, निष्ठल - जन के सम्बल,
 सद्गुरु समर्थ साई प्रणाम ॥ ७ ॥
 तुम भक्त - विमल - मति, पथदर्शक ।
 तुम साधक, चुद्ध, सुगति - देयक ॥
 अर्पित निर्मल - मन, प्रेम - प्रबल,
 सद्गुरु समर्थ साई प्रणाम ॥ ८ ॥

—बुजकिशोर दुबे, जिल्हा अल्पवच्चत अधिकारी, हौशंगगावाद (मध्य प्रदेश).

श्रीसाई-प्रेम

साईं नामाचे अमृत पिऊनी
अमर व्हारे । अमर रहा
शिर्डीसां जाऊनी बाबा चरणी
सुगंध सुमने तुम्ही वहा ॥ ४ ॥

साईबाबांचे घेता दर्शन ।
जलती पापे होशी पावन ।
स्मरता ते येती धाऊन ।
प्रचिती घेऊनी तुम्ही पहा ॥ ५ ॥

द्वारकामाईमधे साईं असती ।
रंजले गांजले धाया करती ।
उद्दी देऊनी बाबा सांगती ।
मजवरी भार टाका, स्वरथ रहा ॥ २ ॥

सर्व धर्मीय समान सरे ।
परमेश्वराचीच सर्व लेकरे ।
भेदभाव टाका सराळे ।
बाबा सांगती, अस्मा सर्वत्र तुम्ही पहा ॥ ३ ॥

—महादेव दत्तात्रय मिठे
११९५, चंद्रकिरण,
सदाशिव पेठ, पुणे ३०

विडा

विडा ध्याहो साईराया – स्वामीनाथ दू तनया ॥ ४ ॥
 सुशोभित पान दान – आली मधुरा घेवून—
 पान देते कहनिया – चिदानंद साई राया ॥ विडा० ॥ १ ॥
 निविकल्प केले मन – श्र्योदशी विडा जाण
 जामोरो मी धरिला – भक्तीभावे देते तुला ॥ विडा० ॥ २ ॥
 पाव वेढ्या भक्तीणीला – शिण नाही रे उरला
 भाव पदी श्री जडला – तोडी रे मोहपाषाला ॥ विडा० ॥ ३ ॥

— सौ. माई आडकर
 २४०५, श्रीसाईकृपा, आडबा रस्ता, बाशी

॥ ३० श्री साईनाथाय ॥

पुज्जाय साईनाथाय । सर्वधर्मरतायच
 दिव्याय कल्पवृक्षाय । वंदे हम साईनाथवे
 पुज्जाय साईनाथाय । सर्व रोग हरायच
 दिव्याय वैदराजाय । वंदे हम साईनाथवे
 पुज्जाय साईनाथाय । सर्व संकट हरायच
 दिव्याय कष्टनाशाय । वंदे हम साईनाथवे
 पुज्जाय साईनाथाय । सर्व दुःख निवारायच
 दिव्याय दुःख हराय । वंदे हम साईनाथवे
 पुज्जाय साईनाथाय । संसर्ती संपत्ती दानायच
 दिव्याय संपत्ती सुखदाताय । वंदे हम साईनाथवे
 ये पठेत दिव्य स्तोत्राय । अद्भुत भक्ति समनविता
 तस्य श्री साईनाथाय । कृपा पात्र भवे ध्वम

— प.ल. आर. देशपांडे
 मु. येळारेड्डी जि. निजामाबाद
 (आंध्रप्रदेश).

श्रीसाईसेवाधाम-पिळगाव-गोवा

रामनवमीचा अपूर्व सोहळ्या

गोव्यातील पिळगाव येथल्या श्रीसाईसेवाधाम या बाबांच्या मंदिरात घंटाज रामनवमीचा उत्सव मोळ्या थाटाने व उत्साहाने दोन दिवस साजरा करण्यात आला. उत्सवाच्या पहिल्या दिवशी संस्थेचे आद्य संस्थापक श्री. पांडुरंग गणू शिरोडकर यांने शुभ हस्ते श्रीसाईमूर्तीला अळिषेक करण्यात आला. दुपारी ह. भ. प. ताम्हणकर द्वावा यांचे रामजन्मावर सुश्राव्य किंतु शाळे. श्री. गोविंद रामेश्वर सामनेरकर शाळी यांने हस्ते श्रीरामास अळिषेक करण्यात आला. यानंतर पाळणा, आरती, नैवेद्य, प्रसाद इ. कार्यक्रम झाले. रात्री ११ वा. पालम्बीची गावातून बाजत गाजत मिरवणूक काढण्यात आली. तीत असंख्य भाविकांनी भाग घेतला. हा सुंदर कार्यक्रम यशस्वीपणे पार पाहल्या-बद्दल संस्थेचे अध्यक्ष श्री. चंद्रकांत नरसिंह चणेकर अभिनंदनास पाव आहेत.

श्रीसाईलीला खास गुरुपौर्णिमा अंक

येत्या जुलैत थाटात प्रसिद्ध होत आहे

अंकातील विशेष आकर्षणे पुढील अंकी

नां वी. जे. खताळ साहेब (पाटील) पाटवंथारे, कायदा व न्याय खाते मंत्री महाराष्ट्र राज्य यांचे शुभारम्भ, शिर्डी येथील संस्थान नोकरांचे दुसऱ्या वस्तीगृहाचे भूमिपूजन दि. १८-४-७६ रोजी झाले.
शोजारी न्या. पारीखसाहेब दिसत आहेत

माझु संत येती घरा । तोचि दिवाळी दसरा ।

पण केवळ माथू मंत्रच नव्हे तर प्रत्यक्ष “रामावतारी” “कृष्णावतारी” “दत्तावतारी” भगवान् महिंद्रदानंद सदगुरु श्रीसाईधावा (शिरडीचे) आपल्या घरी येतील तो नुसन्धा आयुष्यातील ‘सोनियाचा दिस’ होय.

आजचे श्रीसाईधावांची शीलाखड्डावरील पूर्णकृती पंचधातूची (ब्रॉड) अभंग मूर्ति बरेदी कहन आपल्या घरी बाबांना कायमच्या वास्तव्याला बोलवा. मग काय गोज पूजा आगरी नैवेद्य म्हणजे जणु काय “जाहले घराचे मंगल देऊल्या”

अशा नव्हेने साईभक्तांचे प्रवेक घर हे एक लहान का होईना पण प्रत्यक्ष दावाचे मंगल देऊल्य बनावे अशी इच्छा मनी धरून आम्ही श्रीसाईधावांची १ हंच उंच व ५ हंच फंद अशी पंचधातूची अन्यंत मजबूत अशी मूर्ति बनविली आहे. तिला अगदी लहान मुलांपासूनसुदा फारसे जपावै लागत नाही.

मूर्तीचे खास वैशिष्ट्य म्हणजे ती पंचधातूची व योग्य साईजची बनविल्या-नुस्थ एक तर मूर्ति तान्हानांत ठेवून तिला सुवासिक अत्तराने अगर पंचामृताने न्यान, अभियेक घालता येतो. तसेच मूर्तीला डोक्यावर शिरपेंच, मुकुट इत्यादि अलंकार व फेटा अगर इतर रंगीवरंगी पोषाखाने मूर्ति अन्यंत शोभिवंत करून आपल्याला कमालोचे मानसिक समाधान मिळते.

मूर्तीची किमत अन्यंत बाजवी ठेवली आहे !

तमेच शङ्कावंत भक्तांच्या काढी अडवणीही आम्ही लक्षात घेऊन योग्य प्रकारे महाय्य करू ! वाहेरगावी मूर्ति पोस्टाने अगर व्ही, पी. ने पाठवू.

“मूर्तीच्या स्थापनेसाठी मूवक डिक्काईनचे लाकडी देव्हारे उपलब्ध आहेत.”
अधिक माहिती वा इतर तपशिलासाठी प्रत्यक्ष भेटा अगर लिहा :-

श्री. मनोहर घनःशाम पितळे,

पिनऱ्येचाडी, हनुमान रोड, विलेपार्ले (पूर्व), मुंबई ४०,००५७

फोन नंबर : ५३६२१८. भेटण्याची बेळ : सकाळी ७ ते ९ रात्री ७ ते ९.

मुद्रक : पांडुरंग मोरे, बोम्बे नॅशनल प्रिंटिंग प्रा. लि.

४२, जी. डी. अबेकर रोड, बडाला, मुंबई ३१.

संपादक व प्रकाशक : श्री. का. सी. पाटक, ‘साई निकेतन’, डॉ. अंबेडकर रोड, जोदादाद सर्कलजवळ, प्लॉट नं. ८०४ बी, दादर, मुंबई-१४.